

יודישע

פֿאַלקס־צייטונג

20 Mai 1903.

פערלאג "פאלקס-צייטונג" ווארשא.

כ"ג אייר תרס"ג.

אינהאלט: דער צירקולאר. - דער פאנראם אין קישינב. - יודיעות פון קישינב. - וואס רעדט מען וועגען פאנראם. - פאליטישע ענינים. - נייעס פון דער וואך: I וועלט נייעס; II יודישע נייעס. - קארעספאנדענציעס: קישינב; אברהם גיסענבוים. - בריף פון פאריז; דיר ברן. - דער אומגליק (שיר); משה טייטש. - א פארנעסען יודיש שטיק לאד; א. וו. א. פ-ד. - א בריף אין רעדאקציע. - ליטעראטור און קונסט. - נייע ביכער; מי"ף. - מודעות. פערלעטאן: ווי איד האב ניד אליין א "פאנראם" נעמאכט; דוד פרישמאן. - מאשקעלי נגב; שלום-עליכם.

די רעדאקציע "יודישע פאלקס-צייטונג" איז מודיע, אז זי איז צוגעטרעטען ארויסצוגעבען א נאמעל-
בוך (קבארניק) פאר דעם פאלק מיט דעם נאמען

— "ה י ל פ" —

די נאנצע הכנסה פון דעם קבארניק וועט

געהן פאר די פאראומגליקטע יודען אין קישינב.

אין דעם קבארניק וועלען אריינקומען זאכען פון די בעסטע יודישע שריפטשטעלער, וואס שרייבען וואס זאכען און איידעם פון די וואס שרייבען אין איראפעאישע שפראכען, וואס וועלען פון דער רעדאקציע איבערנעמען ווערען אין ווארשא.

אויך וועלען אריינקומען אין דעם נאמעל-בוך אילוסטראציעס פון בעריהמטע יודישע קינסטלער.

די רעדאקציע וועט זיך געבען אלע מיטלע, אז די הוצאות פון דעם נאמעל-בוך זאל זיין ווינציגער און ער זאל פונדעסטוועגען ארויסקומען שטען געדרוקט, אויף גוט פאפער און מיט ארייבען אינטערעסאנטען אינהאלט.

דער פרייז פון קבארניק איז 1 רובל מיט פארטא.

דעם חשבון פון דער הכנסה מיט דער הוצאה פון קבארניק וועלען מיר אין דער צייט מודיע זיין אין אלע יודישע צייטונגען.

רעדאקציע "יודישע פאלקס-צייטונג".

בוכהאנדלונג

פון

מרדכי קאצענעלענבאגן אין ווילנא

(עקסעסטרט שאן 50 יאהר).

איך רעכענען פיר איבריגן וצו לויבען און רעקלאמירען מיין בוכהאנדלונג, וועלכע עקסעסטרט שאן ווא לאנג און האט זיך א שטעטלעך ערווארבען, די פיעלע אונטער אונזערע אויסגאבען, הן אין העברעאיש הן אין זשארנאן, זענען די בעסטע עדות דערויף, איך מאך נור אויפ' מערקזאם, דאס די לעצטע צייט האט זיך מיין געשעפט פיעל אויסגעבעסערט און פערגרעסערט געווארען מיט פיעל העברעאישע און זשארנאלישע ביכער, וועלכע זענען ערשינען דורך מיין פערלאג, און שטענדיג געפינט זיך אויפ'ן לאגער א גרויסער אויסוואהל פון אלע זשארנאלישע בעסטע ביכער, פון די בעסטע בעריהמטע שריפטשטעלער.

אויך געפינט זיך אין מיין בוכהאנדלונג אלע ספרי חנוך ולמוד (אוצעבניקעס) מכל הפערלאגען: ספרי מליצה ושרי, ספרי פלפול ודרוש וכל מיני רומעל מכל בתייהדות הן ממדינתנו והן מחו"ל.

איך פערקויף צו ביליגע פרייען די אלע פאל-גענדע ביכער פון מיין אייגענעם פערלאג:

כל שירי גארדאן פרייז מיט פארטא 7 רובל.

ספרי פרץ סמאלענסקין פרייז 13.90 רובל מ"פ. בית הספר השלם מיט רוסיש און זשארנאן חלק א' 50 קאפ'; חלק ב' 60 קאפ'; חלק ג' 90 קאפ'.

בית הספר השלם מיט רוסיש חלק א' 40 קאפ'; חלק ב' 55 קאפ'; חלק ג' 80 קאפ'.

מטמון הילדים חלק א' 60 קאפ'.

המחנך השלם מאת גדליהו סופר מיט רוסיש און זשארנאן 80 קאפ'; מיט זשארנאן אליין 60 קאפ'.

יעצט איז ערשינען דורך מיין פערלאג די נייע אוצעבניקעס:

תינוקות לבית רבן פיר אנפגעגער, פרייז 15 קאפ' מיט פארטא.

פרדס הילדים פיר אנפגעגער, מיט פראכטפאלע איילוסטראציעס, גראמאטיק געדענקט, פרייז מיט פארטא 50 קאפ'.

בוכהאנדלער און ציוניסטישע אגודות בעקומען פראצענט, 187 10-7

אדרעסע:

Въ книжный и картинный магазинъ М. КАЦЕНЕЛЕНБОВЪ, г. т. Вильна.

טאשען אוהרען בחצי חנם!

פיר 3 רובל מיט 50 קאפ. קאן יעדער איינציגער בעקומען פראנק און פריי צו הויזע פער נאכנאמע און האנדעלער א עכט גוטען ניקעל רעמאנטער, וואס ציהט זיך אן ביין אויער איין מאל אין 36 שעה.

די זעלבע אוהרען אין שווארצען שטאל מיט 50 קאפ. טהייערער. — עכט פערנאלדעטע מיט גארמאטיק נור 5 רובל.

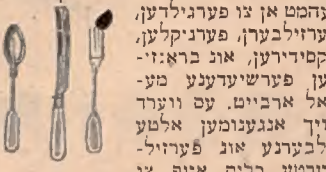
אום צו פערברייטערען אונזערע גוט בעקאנטע וואארע ווירד צוגעגעבען צו יעדע אוהר א עכט רובלע נאלדענע פאנצער קעטע מיט א ברעלאק גאנץ אומזאמט. דער ברעלאק קאן זיין מיט א לאדנעטקע, וואס ציינט פערשיידענע פיקאנטע בילדער פון דאמען געשלעכט, 2—6 (208)

אויך עלעגאנט אויסגעפיהרטע „מוזיק אוהרען סיסטעם“, זעלבסטשפיעלער וועלכע פיהרען אויס גאנץ הויך און לאנג אלע שאנסטע פאלקס ליעדער, מארשען, וואלצען, פארקעס, אפערן א. ד. ג. מיט עלעגאנטעם פאנטאזישעם ציפערבלאט פיר 7 רובל 50 קאפ. מיט פארטא. — 2 שטיק נור 14 רובל.

יעדע אוהר איז אויסגעגולירט צו דער מינוטע, גארמאטיק פיר גוטען גאנג אויף 8 יאהר. בעשטעלונגען ווערען גלייכצייטיג און פינקטליך ארויס געשיקט. Складъ Часовъ Ю. Якубовича, Варшава, С. Георгия 16.

יהושע מייסעלבוים דיקא 18

נעכטס אן צו פערנלדען, פערנלדער, פערנלדער, אקסידירען, און בראז-רען פערשיידענע מע-טאל ארבייט. עס ווערד אויך אנגענומען אלטע וילבערע און פערזיל-בערטע כלים אויף צו פרישען ווי גאנץ נייע. גארמאטיק פיר דויערהאפטקייט און צו גאנץ מעסיגע פרייען.

נייעס! פערשיידענע אייזלענדישע פארעססונגען, ווי אויך דאמען-גירטעל מיט אלער ארט שטאלען גאנץ בילליג. 20—21 (99)

„Chromolin“

„בראמאלין“ דאס איינציגע ניט שארליכע מיטטעל צום פוצען און קאסעוויורען שווערע, מאכט א זעלטענעם גלאנץ. פערקויף אין שווערע מאגאזינען און אפלעצען 12—1 סקלאדעס (409)

אנעמען ווערדען געזוכט L. Schneider, Warszawa Nowy-Swiat 34.

נור מיט עטליכע רובל

קאן יעדער מענטש ביי זיך אויפ'ן ארט אנומע פרנסה איינפיהרען. אברויס'דיגע ערקלערונג חנם לכל דורש. Я Найдичъ, Варшава.

ТОЛЬКО нѣсколькими рублями

может каждый завести постоянный хороший заработокъ у себя дома. Объяснение бесплатно. Адресъ: Я. Найдичъ, Варшава.

ד"ר י. אלאפין 12 11

ווארשא, טלאמאצקי. 1. בעהאנדעלט הויט, ווענערישע קראנק-הייטען און מענערשוועכע, נעמט אהן ביי 10 אוהר פריה און פון 5 ביי 7 נאכמיטאג, פרייען פון 4 ביי 5 נאכמיטאג.

פאבריק פון פיערפעסטע 15—1998

אייזערנע קאסעס. עמפעהלט איהר אויס-ארבייטונג נאך נייעסטע סיסטעם, קאנקורירט מיט די פרייען און פערגרע-סערט די № № געגען אנדערע פאבריקען פרייז קוראנטען פראנקא Ш. Хари, Варшава, Новолипе 40

אהב את המלאכה!

אללע סארטען שפיגעל מאכען לערנט אויס גרימליך, אויך דורך ברעפע

דער 25-יערהיגער פראקטיקאנט אין דא שפיגעלפאבריקאציען

Адресъ: Юдну Вейнблату Варшава, Олизкая 22. (105) 25—5

הוצאת ישורון: חדשה!

כל כתבי ראובן אשר ברדיעס לע"ע יצאו לאור:

(א) שתי הקצות ב"ה, מחירו 1.50 רובל. (ב) ישרים עתיקים. מחירו 50 קאפ 2—3 לפנות אל: 201 Книгоизд. Иешурунь, Вильна

בבית מסחר הספרים של האחים לעווין עפשטיין ושותפיהם

ווארשא, גענשא נומר 5.

נמצא לחמכר יותר משלוש אלפים מיני ספרים מכל המקצועות והם: חומשים מחזורים, סדורים, שו"ת, דרוש, פוסקים, שס"ם ואלפסין, ספרי למוד, מליצה, מחקר, שיר והספרות היפה; ספרים בוארגאן. — בית-הספר הנ"ל ממלא רצון הקונה עצהו"מ.

אדרעסע:

Ком. тов. Братьевъ Левинъ-Эпштейнъ и Ком. Варшава, Гусья № 5.

Kom. Ges. Gebr. Lewin-Epstein & Co., Warschau, Gesiast. 5. 11—11 168

קאטאלאג מפורט יצא לאור, מחירו 20 קאפ.

לעזט און הערמ דעם אמת!!

אלע אנאנסירמע כרובכענדער מיט עלעקמריע היילען נישט אויס קיין שום ברור. דאס גומיגקייט פון איינען כרובכאנד איז נור ער זאל פערסט איינהאלטען דעם ברור און נישט דריקע דעם קערפער.

זאלע 6 ערפערטיגט אין יעדער פאבריק וועלכ איז בעהרשט יום מעדאילע געווייזן מארסקע לוג.

Д. Мошковскій, Варшава

Налевки № 37 (135) 50—11

אָפּאָממענעם-פּרייז פאַר רוסלאַנד:
זעהרליך 4 רובל; האַלב-זעהרליך 2 רובל;
מיטשעל-זעהרליך 1 רובל.
צונאָמען מיט דער פּרעמיע. אלע ווערן פון
ש"ס זליקס: זעהרליך 5 רובל; האַלב-
זעהרליך 3 רובל; מיטשעל-זעהרליך 1.50
רובל. זעהרליכע אָפּאָממענען קענען די 5 ר'
אויסצאהלען אין ראַטען: ביים אויסשרייבען
2 רובל, דעם 1-טען אפריל 1 רובל, 1-טען
יולי 1 רובל און דעם 1-טען אָקטאָבער די
לעצטע ראַטע 1 רובל.
איינזעלנע נומערן 8 קאָפּ. 10 קעלער.
פּרייז פאַר מודעות (אנצייגען):
פאַר יעדער קליינע שורה פעמיט 15 קאָפּ.
30 קעלער, 40 קעניג.
אויף דערשטע ווישע פאַר דעם מעקסט
80 קאָפּ. 60 קעלער, 80 קעניג.

יוֹדִישֶׁ
פֿאַלקס-צײַטונג

א וואָכען-בלאט פאַר אלע יודישע אינטערעסען.

די אָרדעס פאַר רוסלאַנד:
Издательство „Tyshin“ Варшава
для „Фолксбилдунг“
מיגדליך: נאוואליצקי 7, וואהנאנג 9.

די אָרדעס פאַר עסטרייך-אונגארן
און אנדערע לענדער:
Administration
„Jüdische Volks-Zeitung“
Krakau, Sebestyangasse 32.

אָפּאָממענעם-פּרייז:
עסטרייך-אונגארן: זעהרליך 10 קראנען;
האַלב-זעהרליך 5
מיטשעל-זעהרליך 2.50
רייטשלאַנד: זעהרליך 9 מארק.
אָמערקא, קאנלאַנד, זעהר. 8 שילינג 8 פענס;
אנדערע לענדער: זעהרליך 11 קראנען;
צונאָמען מיט דער פּרעמיע. אלע ווערן פון
ש"ס זליקס: זעהרליך 12.50 קראנען;
11.25 מארק; 11 שילינג; 14 קראנען;
האַלב-זעהרליך 7.50 קראנען; 6.75 מארק;
6.60 שילינג; 8.40 קראנען; פירשעליטער-
ליך 3.75 קראנען; 3.40 מארק; 3.30
שילינג; 7.29 קראנען.
הרעה די אָרדעס קאָפּ 20 קאָפּ.
40 קעלער.

קריסטען. דאס פאלישפרייטען פון אזויגע קארטען אויסגעטראכטע
ואקען האט געבראכט דערצו, אז אין סוף חודש מארט און אין אנהויב
אפריל איז געווארען א גערעד צווישען די ארבייטער און פראקטען
עולם פון קישינא, אז מען דארף נויטווענדיג שלאגען די יידען. עס
האבען זיך אויך געוויזען געשריבענע פלעטלעך, אין וועלכע מען האט
פון דאס גיי די יידען געשולדיגט די אייגענע אויבערדערמאנטע גע-
שולדיגונג און האבען אויסגערופען דעם המון, ער זאל הרגענען די
יידען.

אין דעם ערשטען טאג פון דעם הייליגען "פאסחא" דעם 6-טען
אפריל איז זיך דער קישינאער המון צונויפגעקומען אויף דעם פלאץ
משופלעקסי, וואו מען האט געווארט, מען זאל עפענען די פאלאנא-
געס און אנדערע פארנויילונגען. אויף דעם המון האט מען נישט גע-
קאנט געטערקען קיין שום אונגעוואהנליכעס. ארום 4 דעם זייער
בייטאג האט איינע א קריסטליכע פרוי מיט א קינד אויף דער האנט
זיך געזעצט אין א וואגען פון א קארוסעל. דער בעל הבית פון דעם
קארוסעל, א יוד, וועלכער איז נישט צופרידען געווען דערמיט, האט
איהר ארויסגעווארפען פון וואגען און האט איהר אזוי געשלאגען, אז
זי איז אנדערנעפאלען און האט אראפגעלאזט דאס קינד פון די הענט.
אם דער צופאל איז געווען די גאהנסטע סבה פון די אויפהען. דער
אויסגעבראכטער המון האט אנגעהויבען ווארפען שטיינער אין די
פענסטער פון די דערבייאניע יודישער וואהנאנגען. דערנאך האבען זיך
אנגעהויבען אויפהען אין די דערבייאניע גאסען און דער המון איז
זיך צעלאפען אין פארשידענע קווארטאלען, צעברעכענדיג יודישע
הייזער און קראמען. הינטער די מענשען וואס האבען געבראכט די
הייזער, האבען זיך געוויזען אנדערע מענשען, וואס האבען זיך גענומען
צו ראפירען דאס פארמאגען. דאס ווילדקייט, וואס האט זיך געשווינד
פארשפרייט, האט מען נישט געקאנט באלד איינשטילען און עס איז
געקומען אזוי נויט, אז דעם אוועק פון 6-טען אפריל האט דער צע-
רייזטער המון אויסגעקאסען זיין גארן נישט גאר אויף דאס יודישע

רבקה גאלדצווייג
שלמה זלמן וולאדאווסקי
מארשים.
ורשה ניסן התרס"ג.

הנני מברך מקרב לב בברכת מו"ט את דורי מר ש. ז. ולודוסקי
בבאו בבית הארוסין עם העלמה מרת רבקה גולדצוויג.
ורשה ניסן התרס"ג

דער צירקולאר
פון מיניסטער דעם אינערן צו די גובערנאטארען, גראדאנאט-
שאלניקעס און אבער-פאליצי-מייסטערס:
דעם 6-טען און 7-טען אפריל איז אין דער שטאדט קישינא
דורך די איינוואהנער פון דער שטאדט, איבערהויפט פון דעם פראק-
טען עולם, געמאכט געווארען אויפהען נעגען די דאמיטע יידען. דערביי
זענען 46 מענשען געהרג'עט געווארען אדער געשטארבען פון וואונ-
דען, 74 זענען שווער פארוואונדעט, און איין ערך ביי 350 לייכט
פארוואונדעט. אין דער צייט פון די אויפהען, ווען מען האט אויך
ראפירט דאס יודישע פארמעגען, האט מען אויסראפירט 700 יודישע
הייזער און 600 קראמען. די סלידעסנטוא, וועלכע איז צוליב דעם גע-
מאכט געווארען, האט דערווייזען, אז די לאזיגע אויפהען זענען ארויס-
געקומען מחמת די שטאף, וועלכע האט זיך דילעצטע צייט געוויזען צווישען
די קריסטען און יידען פון געסאראבער גובערניע. ביי אונז שטאף
האט יעדער גארנישט קלאנג וועגען יידען געקאנט אויסרייזען די
ווילדקייט פון דעם פראקטען המון. אונז סבה איז אויך געווען די פאך-
שע געשולדיגונג אויף יידען, אז זיי האבען געהרג'עט צוליב ארעלי-
געזען צוועק אין דעם שטעקטל דובאסאר, אין די דערבייאניע
שטעקטלעך פון הערסאן און קיעוו און אין קישינא גופא אייניגע

דער פארפאל אין קייזערניש האט ארויסגערויפן א שרעק ביי די יודישע איינוואהנער און אין פיעלע שטעט פון דעם רוסישען רייך האט זיך ביי די קריסטליכע איינוואהנער פערשפרייט א קלאנג, אז עס וועט זיין פארגאסען אויף יודען. אין אייניגע שטעט האבען די יודען אנגעהויבען צו טאכען פערצייען זיך אליין צו בעשיצען. אויף מיין אונטערשטעניגסטען דאקלאר וועגען די אויבען דערמאנטע ידיעות פון די איגרוהען, וועלכע עס האט צוגעפאנגען אויף דעם ארט דער דירעקטאר פון פאליציי-דעפארטאמענט, האט זיינע קייזער-ליכע מאניסטעט מיר בעפאלען, איך זאל מודיע זיין די גופערנאטארען און די בעאמטע פון די שטעט, אז עס ליגט אויף זיי א חוב, פאר וועלכען זיי זענען פערנאנט-ווארטליך, אז זיי זאלען אנווענדען אלע מיטלען, צו פארהיטען, עס זאל נישט קומען צו קיין רויבעריי און צו פעררויבען די איינוואהנער, און צו בעזייטיגען די סבות, וועלכע פארוארזאכען א שרעק אויף וואסערען עס איז איינוואהנער פאר זייער לעבען און פארטענען. בעקאנט מאכענדיג אייעקע עקסעלענץ דעם ווילען פון איגנער קייזער, האלט איך פאר גייטיג אייך מודיע צו זיין ווי איהר זאלט זיך אויספיהרען: ערשטענס זאל מען קיין פערצייען, וואס בעשיצען זיך זעלבסט, נישט צולאזען און צווייטענס, אז די בירגערליכע הערשאפט זאל אין דער צייט פון די איגרוהען גענוי טון ווי עס איז געשריבען אין די 15-טע און 16-טע אנגעקונגען צו דער ביילאנע פון דעם פאראגראף 316 פון צווייטען חלק פון געזעץ-בוק, און זיי טארען נישט, ווען זיי רופען דאס מיליטער, זיי אין נאנצען איבערלאזען די השגחה אויף די ארגנונג, נאר זיי מוזען אליין אויף דערביי זיין און צוזאמען מיט דעם מיליטער ארבייטען גענעריש איינצושטילען דאס ווילדקייט. לויט די פונה פון די אויבען דערמאנטע געזעצע מענען די בירגערליכע הערשאפט אויסהערען זייער השגחה און ארבייט

פארטענען, נאר אויף די יודען גופא און עס זענען געווארעט געווא-רען 9 מענשען. 10 דעם זייער ביי נאכט האבען די איגרוהען אויסגעהערט. אויף דעם צווייטען טאג אין דער פריה זענען צוזאמען געקומען א סך יודען מיט שטעקענס אין די הענט אויף דעם גייעס באזאר אין א צאהל וואס איז געווען א סך מער פאר די קריסטען, וואס זענען געווען אויף דעם אייגענעם ארט און האבען גענומען שלאגען די קריסטען מיט די שטעקענס. דאס געשעעניש האט פאלד אויסגעהערט. נאר אויף דעם צווייטען עק פון דעם באזאר האבען זיך די יודען ווידער צוגעפאנגען און זענען ארויסגעפאלען אויף די קריסטען. וועלכע זענען געווען וועניגער פאר זיי. פון דעם יודישען המון האט זיך געהערט א שאם. איין קריסט איז געפאלען פארוואונדערט. באלד דארויף האט זיך ווידער אנגעהויבען אין שטאט איגרוהען, וועלכע זענען פאלד איבערגעגאנגען אין פארוויסטונגען יודישע הייזער און הרגענען יודען. די סאלדאטען, וועלכע מען האט פון אונטער ארויס-געשיקט צו היטען די ארגנונג, איז צו שוואך געווען און מען האט געמוזט ארויסשיקען גייע סאלדאטען. דערביי האט דער גופערנאטאר איבערגעגעבען די הערשאפט איבער די ארגנונג אין שטאט ביי די מיליטער-אנפיהרער אין די הענט. די ערשטע אבטיילונג סאלדאטען האבען נישט געקאנט איינשטילען די איגרוהען, ווייל די פאליציי האט נישט גוט פארשטאנען ווי די סאלדאטען צו קאמאנדעווען. האבען זיך די נאסען אנגעפולט נישט נאר מיט די וואס האבען געמאכט די איגרוהען, נאר אויף מיט זייטיגע מענשען, וואס זענען געקומען בלויז צוזעהען. דערנאך, אז מען האט די סאלדאטען צו-שטעלט לויט א ריכטיגע ארגנונג אין די קווארטאלען וואו די אונ-רוהען האבען געהערשט, האבען די איגרוהען אויסגעהערט דעם אפירל פון אונטער און אויף דעם אנדערען טאג איז שוין מער קיין איגרוהען נישט געווען.

פֿעלִיעטֿאן

ווי איך האב זיך אליין א "פאגראם" געמאכט.

איין עפיזאד פונ'ם יאהר 1881.

שלעכט זענען יענע צייטען געווען—דערצעהלט אינא וואס זיך מלמד—און דער מענטש, וועלכער האט געלעבט אין זיי, וועט זיי קיינ-מאל נישט פארנעמען. מען ווערד גרייזירן און מען פארנעמט א נאכע-זאכען נישט מער; מען ווערד אלס ווי מחושלת און עס מעקען זיך א נאכע-זאכען סצענעס נישט מער אב פון פאר די אויגען. א נאכע-זאכען—פארשטעהט זיך—איז נאר אונגעמיליך, אז זיי זאלען זיך אמאל נאך אומקעהרען; די וועלט—פארשטעהט זיך—האט זיך געפישען, און דאס וואס איז געווען וועט מער שוין נישט זיין. אפשר דארט ערניץ עפ'ס אין א נויטער מדינה הינטער די הרי חשד; אפשר צווישען די ווילדע מענטשען ערניץ עפ'ס אין אמרדן קאן זיך נאך א נאכע-זאכען טרעפן, און דעמאלט וועלען אלע גרויסע גאנצען מאכען א געוואלד, אז די וועלט וועט זיך שאקלען, און די לעזער וועלען לעזען און וועלען נישט גלויבען, און די אלטע ווייבער וועלען זיצען מיט דעם נאך אין דער האנט און וועלען דערצייהלען איינע דער אנדערער יענע וואונד-דערליכע, אויסגעטראכטע "מעשיות"—אבער נישט ביי אונז און אין אונזער

צייט! דעריבער, איהר יונגע קייט, וועלכע איהר האט דאס נישט מיט אייערע אויגען געזעהען, איהר קאנט עס נאר נישט גלויבען; אבער איך, איך האב עס געזעהען און געפיהלט און דורכגעלעבט און נישט איין מינוט נאך זענען יענע סצענעס פארשוואונדען מיר פאר מינע אויגען. עס זענען דאך שוין מער ווי צוואנציג יאהר אונזע ווייט דענסמאל ביז היינט—און פארט, אזוי באלד ווי איך זיך אליין פאר נאכט אין די טונקעל-שעה און פארמאך די אויגען און לעג ארויף מיין האנט אויף זיי, דא וועט איך באלד ווידער פאר מיר אלעס, אלעס...

אין "חרי" בין איך געוועסען דענסמאל ביי דער ארבייט, ווי געוועהנליך—איהר קענט דאך מין חר? עטליכע ספרים, א טיש און צוויי פעטען, א פאנק און דריי שטוהלען, א מעשענער הענגעל-לייכטער מיט פינף בייגערען, אויפ'ן קאמין שטעהען צוויי דריי טעלער און צוויי דריי טעפ, ביים קאמין שטעהט דאס ווינעל פאר'ן קינד, אויף גענעל אן דער וואנט הענגען טלית און תפילין און די עטליכע בקרים, וועלכע מיר האבען—דאס איז דער נאנצער חדר.

פרייצלינג הערט זיך פון ווייטען א וואונדערליך גערויש, בע-האלטען און פארשטיקט און ווי א נויט וואסער דורך עפ'ס דורך. אפשר איז די ווייסעל פלוצלינג געשטאנען, און דאס וואסער רוישט און פלייצט און גיסט זיך, אבער מיין געסל, וואו איך וואהן, איז ווייט פון דער ווייסעל; דאס גערויש ווערד שטארקער, ווערד נאהנטער—און פלוצלינג הערט זיך אויך א גיפ'יך, א געשריי, א געשמועל.

בערוהיגט און געזאגט, אז ער וועט זאגן, אז נאך אמאל זאלען אזוינע אומגליקען נישט טרעפן.

— אין "פעסאראפע" איז אפגעדרוקט א בריף פון דעם סעק-רעטאר ביים קייזער "ביסקופ", אין וועלכען ער לייקענט אב דעם קלאנג, וואס טראגט זיך ארום אין שטאדט און אין די אויסגע-דער-פער, אז די יודען האבען איינגעפראכען די אלטע רוסישע "צערקעווע" און האבען געשחטען צוויי גלחים.

— דעם "הומן" שרייבט מען: איינער ר' משה צבי קינל, איין אלטער מאן פון 60 יאהר, א שמש אין דער שוהל "גוציקאווא", האט מען דער'הרגעט ביים ארון-קודש. ער האט געזעהען ווי דער ווילדער סעבעל לאזט זיך מיט גרויס פעס אין שוהל אריין, האט ער זיך גע-שטעלט ביים ארון-קודש נישט צו דערלאזען קטמא צו זיין די ספרי תורות און דארטען האט מען איהם דערהרגעט מיט גרויס אכזריות. איך האב מיט מיינע אייגענע אויגען געזעהען דעם הייליגען מאן. זיין וויסער קאפ און די לאנגע זילבערנע פארד האבען סוף דערמאנט אן איינעם פון די געשעה רוגי מלכות, אן ר' חגיגא בן תרדיון. נאך איינעם ר' דוד בן אברהם חאריטאן האט מען געפונען שוים אין זיין ארון, א יונגל מיכאל בן ישעיהו האט מען געפונען דערשטיקט אין זיין אויווען. איך האב אלע רוגים געזעהען, אלע זענען צעהאקט די קעפ מיט הילצערנע און אייזערנע שטאנגען, איינעם האט מען איבערגע-שניטען דעם האלדז, איינע זענען דערשטאכען מיט מעסערס. פון סיעל שטעדט קומט אן הילף, פון יעליסאוועטגראד האט מען דערנווייל צוגעשיקט 500 רובל.

— אין אייניגע שטעט און דערפער ארום קייזער האט מען אנגעהויבען מאכען פאגראמען. די פאליציי האט אבער באלד איינגע-שטילט.

— די צייטונגען פרעגנען, לויט בעפעהל פון גופערנאטאר האבען זיך פאר איהם פארגעשטעלט די פארשטעהער פון אלע יודישע פאר-

ערשט דענסטמאל, ווען מען האט די מיליטער-פעאמעט געהייסען זיך פענוצען מיט געוועהר און גאר אויף דער צייט, ווען מען מוז שוין געברויכען דאס לעצטע מיטעל צו מאכען ארדנונג.

דער פאגראם אין קייזער.

— מען האט געגרינדעט אייניגע ביליגע קיכען. אלע טאג קומען די בעראפעוועטע יודען צוזאמען אין די ביליגע קיכען, געסען עסען פאר זייערע אויסגעהונגענע פאמיליעס. אבער נאר א קליינער טייל בעקומט, ווייל מען קאן נישט אנגרייטען אזוי סיעל ברויט ווי-סיעל עס איז נייטיג, דען פון אלע יודישע בעקערייען זענען נאר 4 געבליבען און זיי קענען נישט צושטעלען וויסיעל מען דארף.

— די גבירים פון שטאדט זענען זיך צוזאמענגעקומען און האבען געשאנקען גרויסע גדבות. עס איז צוזאמענגענומען געווארען ביז 100,000 רובל. אבער דאס איז קיין טפח מן הים נישט וויסיעל מען ברויף.

— דער געוועזענער גופערנאטאר פון קייזער ה' קאנסטאנטי-נאוויטש איז געקומען פון פעטערסבורג. ער העלפט זעהר סיעל די ארימע בערדיבטע יודען.

— שרעקליך איז אנצוגעהען דעם יודישען שפיטאל. עס ליגען דארט איין ערד פון 400 פערוואונדעטע, דערפון זענען 80 זעהר שווער פארוואונדעט און קוים וואס זיי לעבען. רוגים זענען אין גאנצען דא 41 יודען.

— פאר דעם דירעקטאר פון דעפארטאמענט פאליציע ה' לאפוחין האבען א סך קריסטען עדות געזאגט, אז בשעת דעם פאגראם האבען סיעל אונטערגעהעצט די באסיאקעס און האבען צו זיי געשריגען: "שלאנט די יודען". דער דירעקטאר האט אלע עדות אויסגעהערט און דערנאך האט ער די יודישע גופמאציע, וואס איז ביי איהם געוועזען,

מען הרגעט יודען! — ער איך זאגען, און איך ווייס נישט פון נעמען, איך האב קיינעם נישט געזעהן, און האב נאר געהערט.

א מין שווערער וואלקען פארדעקט איין מינוט דעם קייזער-טאג, און נאך דעם וואלקען — א שטויב, און נאך דעם שטויב — א שניי. אבער וואונדערליך! דער טאג איז דאך א קלארער געווען און געשנייט האט דענסמאל נאר נישט, פלוצלינג קומען פון דער דויקא גאס א סך פערערן צו פליהען און לאזען זיך אראב אויף דער וואלינסקא גאס, דארט וואו איך וואהן, און באלד נעמער א גאנצער באר: פון פערערן אויף דער ערד.

די יודען שחט מען אויס! אויף גרינבאווסקא און גרינבאו און טווארדא האט מען שוין אלע אויסגעשחטען, אז ס'איז קיין איינציגער נישט לעבען געבליבען! — איך ווייס נישט, ווער עס האט גערעדט. איך האב קיין מענשען נישט געזעהען און נאר א קול האב איך געהערט. ביי דער גייט וועלט" האט עס זיך אנגעהויבען, ביי דער קאטווי-לישער גירבע, און פון דארט האט עס פארפלייצט אלע יודישע גאסען, רעכטס און לינקס. פון איין זייט הערמ מען די פונקטערע בשורות פון מאריאנסקא און באגא און שליסקא און די גאסען ארום, און פון דער צווייטער זייט קומען די קולות פון קארמעיזקא און דויעלא און קאנאליפקי און די אנדערע געהענטע גאסען, דאס בלוט אין די אדערן הייבט אן גערינגען צו ווערען.

פלוצלינג הער איך, אז מיר דא, אויף אונזערע גאסען ארום,

האבען זיך נישט וואס צו שרעקען, די יודען אויף אונזערע גאסען האבען זיך צוזאמענגענומען, מיט שטעקענס און מיט אייזענס אין האנט, און זענען בערייט מלחמה צו האלטען און די רוצחים נישט אריינצולאזען.

אבער דאס איז פאלש געווען. פון עק גענשא הערט מען דעם שרעקליכען גערעש: מען ברעכט די שוידען און די פענסטער, מען צעשמעטערט די מעבעל, מען צעטראגט די קראמען.

איך פארנעמ'ע זיך אויף איין רגע ארום פאר די מיר און קוק, נעמס אדער אכט ווילד אויסגעהעריגע יונגען בעלאגערן די קראס פון נפחלי לפירות און האקען מיט העק אויף די מירען, באלד פליהען פון דארט ארום גאנצע שטיקער זיידענס, אטלאס און סאמעט. איינע, אפארשבורקע פרוי, וועלכע קאן זיך קוים אויף די פיס האלטען, הייבט אויף פון דער ערד פארשידענע קליידער-זאכען און טוט זיך אן איין קלייד איבער דעם צווייטען.

ענטקעגען ביי ראובן מארגנאלין ווארפט מען אראב דורך דעם פענסטער פון צווייטען שטאק אפארטעפיאן, דער פארטעפיאן צעברעכט זיך אין שטיקער, שטיקער פאלען אויף די פיס פון צוויי יונגען, וועלכע שטעהען אונטען, באלד פליהט פון אויבען אראב אויך א שנייעל אין א גאלדענער ראמקע, און באלד דארויף — קארטינעס מיט עהל געמאלט.

ביי מרדכי דעם שטעקער האבען זיי געפענט די קראנטע פון די פעסער, און דער בראנפען גיסט זיך אין שטראמען אויפ'ן גאס

דער היים, צוויי דעם זייער איז אריינגעלאפען אין אימפעט און דערשטאקען. מיין שווער ה' גראבאפטימאל, וועלכער האט זיין אייגענעם מויער אויף דער ארמאנאסקי גאס, ער האט זיך געהאלטען מיט די נויב: ווי קינדער אין א שטאל און האט געהייסען דעם קטא-ראזש, ער זאל איהם געבען צו וויסען פון אלץ וואס אין שטוב שוים זיך. דער סטארזש איז אריינגעקומען צו מיין שווער אין שטאל און האט איהם דערצעהלט, אז א געקאנטער קריסט פרעגט אויף איהם. דער שווער איז צו אים ארויס און דער קריסט האט איהם געזאגט, אז דער שווער זאל איהם ארויס געבען א פאפיער, אז ער האט איהם פארקויפט דאס קאמיש (טשערעט), וועלכע ער האט ביים שטארט, דען סאי ווי סאי וועט דאס נישט מער דעם שווער געהערען, דען באלד וועט שטען א סוף אויף אלע יודען, גלייכער ער זאל עס איהם, זיין געקאנטען, אונגעקענען איידער עס זאל פארברענט ווערען, דען באלד וועלען אנטומען די שבעים און וועלען עס אינגעצויגן. אבער אז זיי וועלען דערוויסען, אז דאס געהערט נישט מער קיין יודען וועלען זיי עס נישט ריהרען, אז מיין שווער האט עס דער-הערט, האט ער שוין מורא געמוסט צו זיין אין שטאל און איז אריבער צו אונז אין האטעל און האט זיין געקאנטען געגעבען דעם פאפיער.

איידער א פארוואנדערטער, וועלכער ליגט אין שפיטאל, האט דערצעהלט, אז בשעת די רויבער זענען צוגעקומען צו זיין הויז, האט ער זיך געהאלטען אויף דעם הויף, דאס האט איהם אבער נישט געהאלפן. אזוי די באסיאקעס האבען געענדיגט צערייסען און צעברעכען אלץ וואס עס איז געווען אין שטוב, זענען זיי ארויס אויף דעם הויף, וואו זיי האבען איהם געפונען און האבען איהם אזוי לאנג געשלאגען ביז זיי האבען איהם צעבראכען א האנט מיט א פוס און ער איז געבליבען אין חלשות, און זענען אונזעם ווייטער. שפעטער אז ער איז אפיל צו זיך געקומען איז פארביי איהם פארביי געגאנגען א יונגער

נאך: וואו איך שטעה, שטעהען אויך זיי פאר מינע אינען. איין מינט שפעטער שטעה איך שוין ווידער אויף דער גאס. די אומ-רוהיגקייט לאזט מיך נישט איינזיצען אין מיין שטוב.

הערען דער איד, אז מארגען פריה הייבט זיך אן דאס אומגליק אויך ביי אונז אין אונזער גאס.

און אייביג, ווען איך זאל לעבען - זענע נאכט וועל איך נישט מער פארנעמען: וועט איהר, קינדערקע, די דאזיגע ווייסע האר אויף מיין קאפ, וועלכע איהר וועט זעהן, זענען דענקאל נאך נישט נויט געווען, נאר שווארץ, אבער אין יענער נאכט זענען זיי מיר פלוצלינג בלייד געווארען און איך אליין בין געווארען איין אלטער מאן.

איך האב, על חסא, איך האב, ירוי, געזאגט - אבער מעשה שטן: איך האב אפשר געהן מאל אנגעהויבען און אלץ נישט גע-קאנטשעט. אפנים מינע געדאנקען זענען מיר דענסמאל נישט גאר אין גאנצען קלאר געווען, איך געדענק נאר איינס: איך בין געוועסען אויף דער באנק און האב געטראכט און געטראכט: איך האב זיך געפרעגט איינמאל און צוויימאל און הונדערטמאל: רבינו של עולם! פאר וואס קומט דאס אונז אַלעכעס? - פלוצלינג פאלט מיר איין, אז זיי זאגען: טייל מיר זענען אונזערע, וועלכע ווילען אויס ביי אלעמען דאס בלוט, אבער דאס איז דאך נישט אמת, גלויבט מיר אויף: אמת! אז דאס איז נישט אמת! ווען איך וואלט וויסען, וואו זיי געפינען זיך, וואלט

מינע, אין גאנצען 25 מענשען, דערוינטער אויף דער ראבינער ה' עטינגער. דער גובערנאטאר האט זיי געזאגט מור: עס ליגט אויף אייך א היליגער חוב צו ווירקען אויף אייערע קינדער, אז זיי זאלען נישט נאכבראנען קיין שטאה און נישט דענקען ווענען נאכט, זיי זאלען פארנעמען אלץ וואס מען האט זיי געטאן. אלע דאדעסן איצט לעבען בשלום און זעהען אין שטארט זאל זיין רוחי, זאל זיך יעדער יוד צוריק נעמען צו דער ארבייט יעדער מיט וואס ער בעשעפ-טיגט זיך און זאל זיך משפדל זיין אויף געבען די קריסטען צו פארדינען.

אלע דעפוטירטע האבען אויסגעהערט דעם גובערנאטארס מוסר - און האבען געשוויגען.

— פון דעם 15 אפריל אן צעמייקט די קישינאנער יודישע געמיינדע פאר די ארעמע 600 פוד ברויט א טאג, צוויי פונט פאר יעדען מענשען. 2,500 מיטאנען ווערד יעדען טאג צעמייילט אומזוסט אין דער יודישער ביליגער קיף. א סוף פון די וואס שטען נאך ברויט האבען אפילו נישט געליטען פון פאנגראם, נאר זיי געהען ארום צו ליב דעם פאנגראם און ארבייט און פארדינען נישט אויף חיינה. דערפאר זענען דא א סוף פון די וואס האבען יא געליטען, וואס שטען זיך צו קומען נאך ברויט און ליידען בעסער הונגער.

ד' פון גענעצטיין איז געפאהרען אים דעלעגאט פון קישינא נאך פעטערסבורג.

דעם "המליץ" שרייבט מען: דער עלענד און די ארימקייט ביי קישינאנער יודען איז שרעקליך: 4000 פאמיליען זענען געבליבען און ברויט, אויף דעם פאנגראם האבען זיך די קישינאנער קריסטען שוין געריכט פון פריהער, דאס זעהט מען ארויס פון דעם ווייטערדיגען פאקט: דעם 7 אפריל בשעת דער פאנגראם איז מיט זיין גאנצען גלוט אויסגעפראכען, בין איך מיט נאך פיעל יודען געווען אין האטעל "לאנדאן", וואו מיר זענען זיכערער געוועזען ווי ביי זיך אין

ארויס. דער עולם איז ווילד און משוגע און ווי די חיות דעות. מענער און פרויען שפען מיט די הוילע הענט דעם בראנפען.

פארן בית-מדרש אין ר' אפרים חסיד'ס הויף שטעהט דער שמש, אין טלית און תפלין אנגעטראן, און בארעט זיך מיט דעם ווילדען עולם און וויל זיי נישט אריין לאזען אין דעם מקום קדוש. אימינט שפעטער שטעהט ער שוין נישט מער, נאר ער ליגט אויף דער ערד איין אויסגעצויגענער. באלד דארויף פליהען צעריסענע שטיקער ספר-תורות ארויס אויפן גאס.

וואס איז דאס אַלעכעס? - אויס דעם פיערשטן שטאק דורך דעם פענסטער ביים עק גאס פאלט אראב א קינד אקליינט אויף דער ערד און בלייבט ליגען. אפנים דאס קינד איז נישט געווען גענוג פארזיכטיג און איז געקראכען אויף דעם פענסטער און איז אראב-געפאלען.

אויף יענער זייט גאס רינגלען ארום א גראמאטע ווילדע יונגען א צוועלף-יעהריג יודיש מיידל, דאס מיידל שרייט געוואלד - דאס בלוט ווערד מיר פארקיהלט אין אלע אקרים. אזוי א געוואלט-שרייען האב איך צום ערשטען מאל אין מיין לעבען געהערט.

און פלוצלינג וועט זיך א שטראל פון פייער, א קראם שטעהט אין פלאמען.

און איך לויף און איך אייל און איך קום צוריק אין מיין חדר אריין. אבער יענע סצענעס, וועלכע איך האב געזעהן, זאגען מיר

— די גאנצער ווערעמער שרייבט: אין אייגנע שטערט פון קיינער אונדזער אונדזער זעהן זיך מיטגליד פון פארגאסן: אין משה'ס אונדזער אונדזער (דארטען זעהן 2 יידען געהערעט געווארען). אין גרישאו, באדולאנאדא אונדזער אונדזער, וואו מען האט ארויסגעשיקט סאלאמען.

אומעטום האט מען אנגעווענדט מיטלען איינצוישטילען די פאגראמען. קיין ארגיעו איז געפארהען דער וויצע-גובערנאטאר אום סטרוואוו, צו בערהינגען דעם דערשראקענעם עולם.

— קיין ארעסא זענען אנטלאפען פיעל פאנראמאשטשיקעס.
די ארעסער פאליציי האט שוין געחאפט 200 אונד האט זיי ארעסטירט.
— די ארעסער יודען האבען אויף זיך גענומען צו טרויערען
דריי חדשים אויף דעם אומגליק פון קישינאבער יודען. זיי האבען
געשלאסען, אז אין די דריי חדשים זאל מען גישט געהן אין קיין
טעאטער.

— די אבטיילונג פון דער חברה "כל ישראל חברים" אין וויען האט זיך געענדיגט דורך די "נייע פרייע פרעסע" מיט א קול-קורא, מען זאל העלפען די פאראומליקסטע יודען אין קיישינא.

— יִשְׂרָאֵלִיךְ אִיז אָנצוֹקֶקען דאס פֿילד אויף דעם יוֹדִישֶׁן
בֵּית הַקְּבֻרוֹת. אַט ליגען פֿאר מײַנע אויגען דריי גע׳הרֶ׳עטע שוײַנען,
בײַ אײַנע אײַז דער בױף פֿונאַנדערנעשניטען ווי אַ צֶלֶם, בײַ דער צווייטע
זענען אײַז די גאַזלעכער אריינגעשלאָגען לאנגע מַשׁוּעקעס, וועלכע
גע׳הען דורך דעם קאפּ דורך, אונג בײַ דער דריטער זענען אָנגעשניטען
וײַ בריסטען. אַט ליגט אַ דע׳הרֶ׳עטער גימנאַזיסט פֿון 7 קלאַס מיט
אײַן אויסגעשניטענעם צונג אונג דערבײַ אַ קליין קינד דערשטימט
אויף מױם.

(פּעט. ווער.)

— דאס רוב האבען געליטען די יידען, וועלכע זענען אין דעם אויטאגליקליכען טאג געפאהרען אין די וואגאנעז פון טראטוואי. אז דער המון האט פון דערווייטענס דערזעהען די יידען, וואס זיצען אין

הומקשים אונ דעם "אור זרוע", וועלכען איך האב פון נײַדען עלױ-
השלום, אונ דעם דאָס פון דער הברלה, וועלכען איך האב ירשעה פון
שווער עליו השלום, אונ דעם איינציגען זלבערנעם לעפעל, וועלכען
איך האב דרשה-געשאנק פון דעם פעמער, דעם גביר, זאל לעפען,
אונ מין וייב רוף איך מיר, אונ זיי אלע וויל איך געהאלטען אונ-
מען אין קעלער, ווענינסמענס זאל קיין סגנה נישט זיין מיט נפשות.

דאן קוק איך מ'ד אויס. די ערשטע שטראהלען פון דעם פרישען
טאג בעווייזען זיך אין פענסטער. דאס מ'שעל און די באנק און די
בעמען און די איבעריגע נאכען שטעהען שטיל יעדעס אויף זיין פלאץ.
און ווייסען גאר נישט וואס וועט געשעהען מיט זיי אטענה צוויי דריי
שעה שפעטער.

פלוצלינג, ווי איד קוק אזוי אויף זיי, געהט מיר אוואונדער-
ליכער געדאנק דורך דעם קאפ. נאר גאט אליין האט מיר דעם ראזניקען
געדאנקען איינגעגעבען!

אונ איד שטערק אויס מיין האנט צו די שוויבען פון מיין פענסטער
אוי צעברעך זיי אין שטיקער אונ די קישענס אונ די רעקען נעם איד
פון די בעטען אונ צערייס זיי אונ ווארף ארויס די פערערן אין גאס
אריין. אונ דעם טיש נעם איד אונ די שטוהלען אונ די באנק אונ
צעהאק זיי אוי ווארף ארויס די שטיקער אין גאס אריין. אונ די
עטליכע מעלער נעם איד אונ די טעפ אונ צעברעך זיי אונ ווארף

ראַזבאַניק און האט איהם פּעמערקט: „דו לעבסט נאָך, זייד?" האט ער אויף איהם אַ געשרי נעמאן און האט אויף איהם אַ וואָרף געמאן אַ שטיין, פון וועלכען עס זענען איהם אלע צייהנער פון מיל ארויס-געטאלען און איז געבליבען ליגען ווי טויט. דער מערדער האט געמיינט, אז ער איז שוין מיט איהם אין גאנצען סאָרטיג און איז אונעק ווייטער. דעקנאָך האט מען דעם שווער סאָרוואַנדעטען גע-בראכט אין שפיטאל.

די פרוי פון בן ציון באלאנסער, וועלכער איז געהרגעט
געווארען אין פאגראם, דערצעהלט, אז זי מיט איהרע 6 קינדער
זענען געוועזען אין א קעלער. אז די מערדער זענען צוגעקומען צו
איהר מאן, האט זי געהערט ווי דער מאן האט זיך ביי זיי געבעטען
רחמים איך האב ביי מיר 400 רובל, האט ער זיי געזאגט, נאט אייך
דאס אונזעס אונ לאזט מיר לעבען, איך בין א מאמע פון 6 קינדער.
די מערדער האבען איהם געעפערט מיט א מורדאג געלעכטער: זיך
וועלען מיר דערהענגען אונ דאן געלד וועלען מיר זיך צעמיינלעך
אונ האבען איהם געשלאגען מיט א האק אין קאפ אונ דערנאך האבען
זיי איהם גאך פארווארפען מיט שטיינער אונ געשרייען: אט אונ
סוף זאלען האבען אלע אונזערע שונאים! — בשעת זיי האבען גע-
ריסען די ספרי תורות האבען זיי געשריגען: עס איז געקומען א סוף
אויף די יידען אונ אויף זייער תורה.

א באנדע רויפער זענען צוגעקומען צו א פרוי, וועלכע האט
געזאגט א מילך-פאקט אונד האבען פון איהר פארלאנגט, זי זאל זיי
געבען געלט, די פרוי האט זיי געשווארען מיט אלע שבעות, אז זי
האט ניט מעהר ווי 11 קיה, וואס פון דעם ציהט זי איהר חיינה, זי האט
קיינ גראשען געלט גישט. דאס האט אפער זיי גישט פערזיגט,
זיי האבען איהר געהייסען עפענען די שטאל אונד ארויסלאזען די קיה
אונד פאר איהרע אויגען האבען זיי אלע 11 קיה צום טויט געהרגעט
אונד דערנאך איהר אליין דערהרגעט.

אײך אהײן צו זײ אונ וואלט רעדען מיט זײ—סוף סוף זענען עס דאך מענטשען אונ האבען א געהירן אין קאפ—אונ וואלט זײ נאָען אונ וואלט זײ אויסווייזען, אז אײך, זלמן רעד מלמד, ווײן פלל ובלל נישט אויס בײ זײ דאס פלוט. מיטשײנס געזאגט, זלמן, דו זינקסט אין נאנצען, וועלכע דו האסט!

אײַך שטרעק אויס די האנט און נעם מיר מײן שקית און תפילין.
אטליש קאן קײנמאל נישט שארעטן, אז אײַך זאל איהם האַבען אלע
קאל נרייט: װער װײַסט װאָס קאָן זײַן מאַרענען און אײַב ער װעט
איהם נישט פרויכען צום לעצטען טאג און אויף אײַביג.

איד געה צו צו מיין ווייב און צום קינד אין ווינער און הייס
 זיי זאגנען ורוי". מיין הייסען איז אפער געווען אין נאנצען איבעריג.
 מיין ווייב אפנים האט נישט געווארט ביז איד וועל איהר הייסען
 זאגנען ורוי", און האט אליין שוין געזאגט דא נאנצע נאכט און איז
 נאך יעצט נישט פארטיג געווען און דאס קינד — איד האב פארנעמען
 געהאט, אז עס קאן נאך גאר נישט רעדען.

אוי איד נעם אלע שיערע זאכען, וועלכע מיר פארמאנען, איז
נעה ניי בעהאלטען אין דעם קעלער ביי אינו. אז די נישט-נישט
וועלען קומען, מיט אינו ווערע שמוקעם צו טרייבען, טא וועניגסטענס
זאלען ניי נישט טרייבען ווערע שמוקעם מיט דעם, וואס איז אינו
טייער אינו הייליג. איד נעם דאס קינד און דעם מליח-זאק און די

די וואגאנעס, האט ער צוגעשרינגען צו די קריסטליכע פאסאזשירען: ווארפט אונז צו די ווייטערע! און די יודען האט מען ארויסגעווארפען פון די וואגאנעס פשוט דער הכון זאל זיי דערהרגענען. ביי איינעם א דערהרגענטען יודען, וועלכען מען האט געפונען אויף דעם ווינקעל פון סוועטשני און נאסטעני נאסען איז געווען אויס געלונקען די הענט און די פיס, ביי נאך א יודען האריטאן זענען געווען אפגעשניטען די ליפען, דערנאך האט מען איהם ארויסגעריסען מיט א צוואנג דעם צונג צונאמען מיט דעם גארנעל. זעלצערען, וועלכען מען האט צוגענומען פון נאווי פאזאר האט מען אפגעשניטען די אויערן און מען האט איהם געמאכט 12 ראנגעס אין קאפ; דער אומגליקליכער איז אראפ פון זינען און איז היינט אין שפיטאל. אויף דעם ווינקעל פון סוועטשני און נאסטעני נאסען האט מען א מערב'ע יודענע אוועקגעזעצט אויף א שטול און מען האט איהר א הילצערנעם שטאנג געהאקט אין בויך. אויף דער קראוויסקי גאס האט מען געווארפען פון צווייטען שטאק קליינע קינדער אויף דעם שטיינערנעם בריק, א חוץ דעם האט מען געשענדעט קליינע נישט דערוואקסענע מיידלעך, וועלכע זענען גע- שטארבען אונטער די הענט פון זייערע פיינער. אויף האט מען גע- פונען א מיידל איבערגעריסען אויף צווייטען.

די צאהל פון די געהרגעטע בשעת דעם פאגראם צונאמען מיט די וואס זענען דערנאך געשטארבען פון די שווערע וואונדערן דערגרייכט ביז 47. אין שפיטאל געפינען זיך נאך ביז 100 שווער פארוואונדעטע, פון וועלכע 30 וועלכען בלייבען, לויט די מיינונג פון דאקטוירים אייביגע קאליקעס.

— פון די פאגראמשיטליכעס האט מען געפרייט 150, ווייל מען האט אויף זיי נישט געפונען קיין געווייז, אז זיי האבען גענומען איין אנטייל אין דעם פאגראם.

— די יודען פון קייסערטאט פאגראם האט זיך באהער פונאנ- דער געטראגען אין אלע שטעטלעך און דערפער פון קייסערטאט גוב-

ארויס די שארבענעס אין גאס אריין, בקיצור, איך האב אליין זיך געמאכט דעם "פאגראם" ביי מיר אין מיין שטוב.

און ווען די הברה וועט שפעטער פארביי פאר דעם הויז און וועט זעהען די פערען אויפ'ן גאס און די צעבראכענע שטיקער און די שארבענעס, וועט זי מיינען, אז דער עולם איז ביי מיר שוין איינ- קאל געווען, און וועט נישט מעהר אריין אין הויז אינעווייניג צו מיר, אגוי מען אפגארען!

נאר אזוי האב איך מיר געראטעוועט מיין נפש און דאס נפש פון ווייב און קינד און די חומשים און די תפליין.

איך ווייס: איהר, יונגע לייט, וועלכע איהר האט דאס אלעס נישט מיט אייערע אויגען געזעהען, איהר וועט עס נישט גלויבען. אפער איך, וועלכער איך האב עס געזעהען, מיר פארשווינדען יענע סצענעס נישט פאר די אויגען ביז צום היינטגען קאג. ווען איך ווץ אליין איין מינוט לאנג פאר נאכט אין דער טונקעל-שעה און האלט פארמאכט מיינע אויגען און לייג ארויף אויף זיי מיין האנט, זעה איך אלעס, אלעס, נאך יעצט...

דוד פרישמאן.

און פון אלע זייטען זענען אנגעקומען טעלעגראמען צום גובערנאטאר, ער זאל ארויסשיקען מיליטער צו פארהיטען עס זאל קיין פאגראם נישט ווערען. קיין מיליטער האט דער גובערנאטאר נישט געשיקט, ווייל די שטאדט קייסערטאט איז נאך נישט פערהיט געווען, נאר ער האט געהייסען די "זעמסקי נאמישאלניקעס", זיי זאלען מיט אלע מעג- ליכקייט איינהיטען, עס זאל צו קיין פאגראמעס נישט קומען. די גא- טשאלניקעס האבען צוזאמענגערופען די פארמגליכערע קריסטליכע בעלי-בתים און זיי מתרה געוועזען, אז ווען עס וועט עפס זיך וואס טרעפען, וועלען זיי מוזען ליידען דעם נאנצען שאדען און א דאנק דעם איז טאקי. קיין פאגראמעס נישט געווענען און די יודען זענען נאר אפגעקומען מיט שרעק, א חוץ אין דעם דארף באצאי (10 ווערסט פון קייסערטאט), אין וועלכע מען האט אייניגע יודישע פאמיליען אויסראפירט אין גאנצען און איינע אידישע פרוי איז געהרגעט געווארען. די דאזיגע פרוי האט געוואהנט אין קייסערטאט, וואו מען האט איהר הויז חרוב געמאכט און איהר נאנץ פארמגען אויסראפירט און זי האט זיך קוים דאס לעבען געראטעוועט און אין אנטלאפען אין דארף באצאי צו איהרע קרובים און דא האט מען איהר דערהרגעט. אין אייגענעם דארף האט מען ארעסטירט 40 פאגראמשיטליכעס און מען האט זיי אוועקגעשיקט נאך קייסערטאט.

בשעת פאגראם האט מען אין קייסערטאט געהרגעט ארעסטירט. ערשט אז דער פראקוראר פון ארעסט איז געקומען האט זיך אנגע- הויבען שטרענגע סלידעסשטונעס און ארעסטען. מען זאגט אז דען 10-טען און 11-טען אפריל האט מען געהייצט ביי די קריסטליכע איינוואהנער די אויוועגס און מען האט געברענגט אין זיי די יודישע זאכען, וועלכע זיי האבען צוזאמענגעראפירט און דערנאך מורא געהאט מען זאל עס ביי זיי נישט געפינען און מוזט דעם זיי ארעסטירען. אנדערע האבען ביי דער נאכט, וועלכע איז גראד זעהר פינקטער גע- ווען, אפגעווארפען אויף דער גאס די יודישע צוזאמענגעראפירטע

מאשקעלי נגב.

א ראמאן

פון שלום-עליכם.

(פאקטענאנט)

קאפיטעל ד.

ער טראגט אשנאה אויף די מאנעפעעווקער יודען און איז גערעכט. פון דעמאלט אן האבען די מאנעפעעווקער יודען געקאנט שלאפען רוהיג. מאשקע, אדער ווי זיי האבען איהם גערופען מאשקעלי נגב, איז געווען זייער באשיצער, ער איז טאקי געווען נישט מעהר ווי א נגב, א-לא יבא בקהל, וואס קיינער וועט זיך מיט איהם ניט משרך ווין; נאר אז מע האט פערדארפט צו איהם אנקומען פלעג מען איהם הנהג'ען, קריכען אונטער די געגל, מאכען הונדערט קאמפלימענטען. דערויף איז דאך פארהאן אידיש ווערטל: "אז מע דארף האבען דעם נגב נעמט מען איהם אראפ פון דער תל'ה".

מאשקע האט דאס אלס'דיג געוואוסט און האט זיך אויסגעלאכט אויף זייער באפע. אלע מאנעפעעווקער יודען מיט'ן נגיד אינאיינעם האבען

זאכען. צווישען די ארעסטירטע געפינען זיך פיעל פרויען, וואס האבען אדער געשלאגען אדער געהאלפן אויסראפירן די יודישע הייזער, אויך מעהרערע אינטעליגענטע קריסטען און אפילו אויגע וואס געבען זיך אפ מיט שטאדט-זאכען און אויך שילער פון גימנאזיעס. (גאוואסטי) דער "טיימס" (דאס גרעסטע פלאט אין דער וועלט, וועלכעס דרוקט זיך אין לאנדאן) האט ארויסגעשיקט א קארעספאנדענט אין קישינאב.

אין "פעסאראפעץ" איז אפגעדרוקט אזא מידע:

פון דעם פעסאראפער גופערנאטאר.

נאך די נאכטן-אונרוהען, וועלכע זענען פארגעקומען אין קישינאב, אונרוהען וואס נישט נאר זיי זענען געגען די געזעצע פון לאנד נאר אויך געגען דעם קריסטליכען גלויבען, האט זיך ארויסגעוויזן א סך אוימגליקען, וועלכע די איינוואוינער פון אונזער שטאדט האבען געליטען. פיעל זענען געבליבען אהן שוין און אהן פרויט און עס איז דעריבער גייטיג באלדיגע הילף פאר אלע וואס האבען געליטען פון מענשען פון אלע סארטען גלויבענס. לויט מיין וואוינש האט זיך טאקי באלד געגרינדעט א הילפס-קאמיטעט דורך דעם פרויען-פעראיינ. דער רויטער קרייץ - וועלכע האבען געעפענט איין אומזוסטע קיך. מען טיילט קאלטע שפייען, מען האט געגרינדעט א פרויט אויף דערווייל וברומה דעם גאלאוא פון שטאדט, וועלכער האט אינגאנצן וויסען געגעבען, אז ער וויל העלפען די קישינאבער פאראומגליקסטי, האט מען מיטגע- געהאלפן. אויך די פארשטעהער פון דער קישינאבער יודישער גע- מיינדע האבען געהאלפן מיט אלץ וואס עס איז נאר מעגליך זייערע פאראומגליקסטע ברידער. מען האט אויך נישט פארגעסען די דאזיגע פאמיליען, וואס מחמת זייער אויגוויסענהייט און דורך די וויקקינג פון דעם יוסטוב'דיגען פרייליכקייט און די שלעכטע גאר'ישע גערער, וועל- כע עס האט זיך אין שטאדט פארשפרייט אים פאסחא, האבען זיי צערשטערט די מענשליכע געזעצע און האבען גענאנגען א נעלכע

ביי איהם געהאט א ווערט, ווי ער אליין האט געזאגט, פון איין אויס- געבויגענעם צוואק אין איין אלטער פירקאווע.

פון דעסטוועגען האט ער געטראגען אויף זיי א סך פאר- דרום.

ערשטענס פאר'ן נאמען אליין, ער האט געוואוסט, אז מע רופט איהם אונטער די אויגען, מאשקעלי נגב', וואס איז ער ווי פאר אנגב? ביי וואסער מאנעפעווקער יודען האט ער חלילה עפס אונגעקעננכעט? און וואס איז עפס פארצויגען? פאר וואס קומט איהם א נאמען מאשקעלי נגב', און משה נפתלי דעם מלוה, וואס ער איז געווען א נגב' און א צינדער און וואס אין דער קארט, הייסט ביי זיי משה'לי און טאקי נאר רב משה'לי? באשר משה נפתלי'ס האט געלד און ער נישט!...

היינט האט איהם פארדראסען, למאי, אז ער קומט אקאל אין איום טוב אין בית המדרש אריין, האט ער נישט קיין ארט אונטער דארף שטעהן ערניץ אינשערן פאלעמער.

היינט האט איהם פארדראסען, למאי אז ער קומט שמחת תורה צו הקפות, איז אדער מע איז איהם מכבד צו דער לעצטער הקפה און מע רוקט איהם אריין א תורה'לע מיט א צערישען העמדל אדער מע נישט איהם נאר קיין הקפה נישט.

היינט האט איהם פארדראסען, למאי האט ער נאך קיין מאל

שווערע זיין, פון וועלכע יעדען ארענטליכען מענשען שטעלען זיך די האר קאפויר.

די פאמיליעס פון די ארעסטירטע, וועלכע האבען נישט ווער עס זאל זיי ספרנס זיין, ביי א טייל זענען געבליבען נאר קינדער אדריין, האט מען געגעבען הילף פון דעם גופערנסקען קאמיטעט פאר טאך- מעס לויט וויפיעל זיי ברויכען.

איצט, ווען אלץ איז שוין רוחיג, איצט אז מען האט שוין אן- געווענדט אלע שטרענגסטע מיטעל צו פארהיטען, אז ווייטער זאל אלץ זיין אין ארדנונג, איצט איז צייט אז יעדער זאל זיך געמען צו זיין געוועהנליכער ארבייט ווער צו לאנד-ארבייט, ווער צו מסחר.

צו מיין פערזענלעך אבער פעמומען די הילפס-קאמיטעטען און די פעמאטע התאגדות און אונטערשריפטען, אין וועלכע מען גע- קלאנט ויה, פאר וואס מען העלפט די פאראומגליקסטע יודען, און פאר- קעהרט, בריף איין וועלכע מען איז חושד די נאטשאלסטווא, אז זיי איז צופרידען געווען פון די אונרוהען.

אויף האלט פאר גייטיג פעקאנט צו מאכען, אז די אלע בריף און פאסקעוויילען וועלען נישט איבערמאכען די מיטעל, וועלכע די פאליציי איז גרייט צו העלפען די וואס ווילען שטיצען די אוימגליק- ליכע, פון וועלכען גלויבען זיי זענען. אויך פון מיין זייט פעט אלע איינזאמלענער פון קישינאב און דער גופערניש, זיי זאלען העלפען די פאראומגליקסטע יעדער לויט ווי ער קאן.

און די פארגארטע ביף אויף מתרה, אז יעדער פרוי צו מאכען ווידער אונרוהען וועל אויף באלד אונטערגריקען. אויף וועל מיך פענצען מיט די שטרענגסטע מיטעל, וואס אויף האב דאס רעכט, די שולדרי- גע וועל אויף שטרענגע בעשטראפען.

גופערנאטאר פאן ראאפען.

נישט זוכה געווען, עמיצער ואל איהם שיקען רופען אויף א שטחה, אויף א בריח, אדער אויף א חתונה, האטש קריגען האט ער זיך מיט קיינעם נישט געקריגט, חלילה ביי קיינעם נישט צוגענומען, קיינעם נישט בא- לידיגט, נישט בארעכט, געלעבט נישט מיט איטליכען באווינדער, מאמער א טובה טהון א יודען, געהן פון עמיצענס ווענען אין מיטען ביי נאכט, איז מיט'ן גרעסטען קבור. און פון העלפען איין ארעמאן מיט א קערפל - דאס שמוסט מען נישט, ווארום א קערפל האט ביי מאשקען בכלל קיין שום ווערט נישט. קערפלעך זענען ער נאמען, אין פארהאן ביי נאט אסך און געלד איז קיילעכונג: היינט איז דאס ביי יענעם - מארגען ביי מיר..."

נאר מעהר פון אלץ האט איהם פארדראסען, פאר וואס קיינער וויל זיך מיט איהם נישט משרד זיין, קיינער וויל איהם נישט נעמען, קיין מיידל וויל פאר איהם נישט חתונה האבען, דאס לעצטע דינסט מיידל וויל נישט געהן פאר איהם: ווי נעמט, נאנט ווי בעסער נעמען א שניידער אדער א שוסטער, אבי נישט האבען מאשקעלי נגב פאר א מאן.

אט אזעלכע ריינע דבורים האט ער אליין מיט זיינע אויזערען געהערט פון א מיידל, לאה האט זי געהייסען, און דוקא איין ארעם מיידל, א נאקעטע, א בארויסע, און מע קאן נישט זאגען, אז ס'איז איהם געווען שט. ווי א ייגענעם אויסצוהערען אזעלכע ווערטער, און פון דעסטוועגען האט מאשקעלי נגב פארט חתונה געהאט, און דוקא גע-

אין "המליץ" איז אפגעדרוקט א קול קורא מיט דעם נאמען "זכור רחמיה עמי":

"אונזערע ברידער אין קייטוב ליידען פאר אונזערע אלעמען זינד, זיי האבען בעקומען זייער אומדערפארעמדיגען שטראף פאר די זינד, וואס זיי האבען געוויקלט און וואס מיר אלע זינדלען עס נאך ער היים; אונזער זינד איז וואס מיר זענען יודען, וואס נישט קענעדיג אויף אלע צרות, וואס מיר האבען שוין איבערגעליטען. האלטען מיר זיך נאך און ווילען נישט אונטערנעמען. אט פאר די דאזיקע זינד האט מען אונזערע ברידער אין קייטוב געהרגעט און מיר, וואס פערדיגען אויף דעם אייגענעם שטראף און זענען געבליבען לעבען. דארפן מיר זאגען פאר די יתומים פון די הויגים, פאר די קליינע עופ'לעך, וועלכע זענען ביי אונז מייערער פאר אלץ אין דער וועלט, ווייל זיי זענען ביי אונז א הייליגער אנדענקען, זיי זענען די קינדער פון די הייליגע קרבנות, וואס זענען אומגעקומען אויף קדושה השם, דאס זענען אונזערע קינדער, דאס זענען יתומים פון דעם גאנצן יודישען פאלק.

איצט דערוועקט אייער רחמנות, איהר אייניקלעך פון אברהם, יצחק ויעקב, שטעהט אויף איהר יודישע פרויען, איהר נשים צדקניות בעניינים אייער רחמנות איבער די אומגליקליכע יתומים, עלענדע פארבאנדענע שטעפלעך. נעמט אריין צו אייך אין הויז די הייליגע שטייגער, וועלכע וואלדערען זיך אין די נאסען, מאכט זיי פאר אייערע זיידן, פאר אייערע טעכטער און זייט טאטעס מיט מאמעס. מיט געלד קאנט איהר אהונגעריגען זאט מאכען, א נאקעטען אנקליידען; אבער זיי פעהלט טאטעס מיט מאמעס דאס קאנט איהר זיי מיט מיליאנען גיבן נישט צוריקגעבען. דעריבער יודען, רחמים בני רחמים, נישט אייער געלד קאן העלפען אין גאנצען די יתומים, שענקט זיי אייער הארץ, רעדט מיט זיי ויסע ווייכע רייד. יעדער יוד סאי אין רוסלאנד סאי אין אויסלאנד, וואס

נומען אשען מיידל, דאס שענסטע פון אלע מאנעפעווקער מיידלעך, און א פעהל-הבתיש קינד דערצו און נאך וואס פאר א פעהל-הבתיש קינד! - דעם ערנסטען הינט קומט אן דאס בעסטע שטיקל - אזוי האט מען געזאגט דערויף אין מאנעפעווקע, און מע איז געווען גערעכט.

האפטיטעל ה.

חיים חסידים טעכטער'ל טהוים אפ אשענע נאך און מאנעפעווקע געהט חאנאראם.

צו חיים חסיד אין וויינקעלער קומען טרינקען וויין די גרעסטע ארונים פון שטאדט, משינאווינקעס, גלחים, און גראט אזוי בעלי-הבתים. מחמת ערשטענס איז ביי חיים חסיד אין העלער דאס בעסטע גלעזל וויין, והשנית איז דארטען זעהר אנגענהמען צו וויצען: חיים חסיד, פארשטעהט איהר מיד, איז אליין נישט אזא צאצקע אפארשיון, דער פאר האט ער אבער א ווייב, איז זי שוין ווי די וועלט, און טעכטער- איינע שענער פון דער אנדערער. די "הימאנא" (אזוי רופען זי די ארונים) מיט איהרע טעכטער האבען אשם אין שטאדט, און איהר ווייסט וואס איד וועל אייד זאגען? - ס'איז מאקי געשמאק א פריש גלעזל וויין נאר וואס פונם צאפען, אז אשען ווייבל טראנט אייד אונטער און שטענע מיידל'ך דרעהען זיך דערפון ארום, דאכט זיך נאר

נאט האט איהם געהאלפען מיט בייב'דיגע פרנסה און געבענשט מיט א געזינדעל און איהם איז נישט צו שווער צוצוגעטען נאך א נישט ביי זיך אין שטוב, יעדעס פאר-פאלק, וואס נאט האט זיי מיט קיין קינדער נישט געבענשט, יעדער רייכער מאנסביל, וואס איז געבליבען נישט חתונה געהאט אדער יעדע רייכע פרוי, וואס האט זיך בעשלאפען נישט חתונה צו האבען, אבער די ליבע צו קינדער איז אין זייער הארץ נישט פארלאשען געווארען, זאל צוגעטון איינעם פון די קייטובער עלענדע יתומים. ברידער און שוועסטער, ביינט צו אייער אויער און הערט דעם קול פון אייערע ברידער'ס בלוט, וואס שרייען צו אייך פון דער ערד דעם ביטערען שרעקליכען געשריי:

עשה למען עוללינו וספינו!

טהו וועגען אונזערע קליינע קינדער!

עשה למען הויגים על שם קדשך!

טהו וועגען די הויגים אויף דיין הייליגען נאמען.

ידיעות פון קייטוב.

מערערע זענען פאר גרויס שרעק אראפ פון ווען מען דער- צעהלט פון אזא פאקט: די ראבינער זענען בעפאלען א לעהרער משה אוישעמערסקי, האבען אויסראפירט זיין גאנץ פארמעגען און דערנאך איהם אליין שווער פארוואנדעט, דער וזהן פון אוישעמערסקי דערזעהנדיג ווי זיין פאטערס בלוט ניסט זיך, איז געווארען אזוי צעטויטעלט, אז ער האט פארלארען די געדאנקען און איז ארוםגעלאפען אין שטאדט זוכנדיג א טעלעפאן, אויף וועלכען ער האט געוואלט מודיע זיין פון זיין פאטערס אומגליק דעם קייזער ווילהעלם.

נאכדעם ווי מען האט אויסראפירט א יודישען אייזען-מאגאזין האבען זיך אייניגע יודען, וואס איז זיי געראטען זיך ארויסצוגייען פון די ראבאנינקעס, געווענדעט צו די פאליציי, וואס איז דארטען

ניט, דער וויין וועט דערפון ויסער ניט ווערען, נאר פארט אנגע- געהער.

חיים חסיד האט דאס געוואוסט נאנץ גוט, די ארונים אליין האבען איהם וויפיל מאל געזאגט, געבענען אנגעהערעניש, אז ס'איז ביי איהם א לאדנא קוביטא (א שטען ווייב) און קאחאני צאורקי (ליבע טעכטער); ער האט זיך אבער נאר ניט געמאכט דערפון, ער האט געקענט נאנץ גוט זיין ווייב מיט זייע טעכטער און האט געקאנט שלאפען רוהיג, וויין ויכער.

מע דארף ניט מעהר ווי מאנעפעווקע איז א שטאדט, וואס האט ליב רעדען: אין מאנעפעווקע אריינפאלען אין יודישע מיילער, זאל אייד נאט שומר ומציל וויין! פון דעסטוועגען האט אויף חיים חסיד'ס ווייב מיט זייע טעכטער קיינער קיין העצה ניט געהאט איבערקערען די צונג אפילו. דער וואס האט שוין יא געוואלט עפס רעדען, האט ער נאר געזאגט, אז "א שטען ווייב און שענע טעכטער איז א סנוקה צו פרנסה" - און מעהר נישט אן אראט.

נאך אזא מין הקדמה קאן מען זיך שוין פארשטעלען, וואס ס'האט זיך אפגעהאן אין שטאדט, אז חיים חסיד'ס טאכטער, צירעלע די שענע, פאקט די קלענערע און די שענערע און די געראטענערע און די שטילערע פון אלע, איז איין מאל. פסח נאכ'ן ערשטען סדר איז דאס געוועזען, אנטלאפען, און מיט וועמען אנטלאפען? מיט איינעם פון די ארונים, מיט א משינאווינק פון אקציו, מיט מאקסיס טשובינסקי

געשטאנען, זי זאל זיי העלפֿען, די פֿאליציי אָפֿער איז זיך געשטאנען אויף איהר אָרט און רוהיג צוגעקוקט ווי מען ראפֿירט די יודען.

(פיעט וויער)

מערערע קריסטליכע אינטעליגענטע האבען צוגענומען אין זייערע הייזער גאנצע יודישע פאמיליעס און האבען זיי געשיצט פון די ראפֿאניקעס.

בשעת דעם פאגראם האבען אייניגע יודען, דערנעהערדיג, אז די פאליציי טוט גאר נישט, געלאפען מעלעגראפירען, אָפֿער מען האט אין קיין אָרט זייערע דעפֿעזשען נישט אנגענומען און דעריבער האט דער דיר מוסלמאניק געמוזט צו פֿאהרען צו דער סט. מיכעל'ס און פון דארטען מעלעגראפירט קיין פעטערסבורג.

צווישען די פארוואונדעטע געפינט זיך א יודישער סטאליאר, וועלכען די מערדער האבען מיט זיין אייגענע זעג אראפגעזענט א האנד. איין אנדערען יודען האט מען פונאנדערקערטען דעם פֿויך, ארויסגענומען פון דארט די קישקעס און אנגעשמוסט דעם פֿויך מיט פעדערען.

איינער א יוד דיר נויסמאן איז געווען געבאכען פֿלינד אויף איין אויג און בשעת דעם פאגראם האט מען איהם אויך דאס אנדערע אויג אויסגעהאקט, ער האט זיך געבעטען פֿיי די רוצחים, זיי זאלען איהם אין גאנצען אוועקברענגען, גאר גראד אויף איהם האבען זיי רחמנות געהאט און איהם געלאזט לעבען. איצט ליגט ער אין שפיטאל און ראנגעלט זיך מיט דעם טויט.

דען 17-טען אפריל האט מען ארויסגעלאזט א פאלישען קלאנג אין שטאדט, אז די יודען האבען צעריסען און פאראוהייליגט אין א קריסטליכע שולע די הייליגע בילדער, וואס הענגען דארטען אויף דער וואנט.

אין אייניגע ערטער אין קייסערטום, וואו די יודען האבען זיך געשטעלט אנגעקעגען האט מען נישט ראפֿירט. אין די דאזיגע ערטער

און וואהין אנטלאפען? אין מאנאסטיר אריין! איהר הערט? אין מאנאסטיר אריין!

וואו נעמט מען די פען, וואס זאל פאשרייבען אלסדינג וואס האט זיך אפגעהאן יענעם סטח אין מאנעפעטוקע? וואו נעמט מען די פארבען, מע זאל אויסמאלען דאס בילד, ווי חיים תמיד קינט מיטן פנים צו דער ערד און די גאנצע שטוב מיט אלע קינדער מיט די רינסטען אפילו לינען מיט די פֿינגער אין די קישקעס און וויינען אסך מעהר ווי די פֿרוםסטע יודען וויינען היינטיגע צייטען תשעה באב אויף חורבן בית המקדש. געהייערנע נאכ'ן געזען האט זיך די גאנצע שטאדט געווינט; קינד אין קיט זענען געווען אין דרויסען, די מאנאסטירס וואס איז געווען פאפלייזט מיט יודען, ווייבער, בחורים און מיידלעך, די מעשיות וואס זענען דערצעהלט געווארען דארטען מיט די פאשטשען, וואס זענען געפלייגען יענעם טאג און אויפ'ן אנדערען טאג און אויפ'ן דריטען טאג און אלע טעג פֿסט. אז גאר גוט איבער צוגעצעהלען.

(פארטעצונג קומט.)

איז גראד גיט געווען קיין פאליציי און קיין מיליטער. די יודען וועלכע וואהנען ביים "אלטען פֿריק", זענען ארויס מיט שטיקער האלץ און שטיינער און דערמיט האבען זיי געפרוהט צו פארוואנען די באסיאקעס און עס איז זיי געראטען.

דער קייסערליכער ראפֿירער ה' עמינגער דערצייהלט: קיינער פֿיי אויף האט נישט געלויבט, אז עס וועט זיין באַמט א פאגראם. אז איך האב פארגעלענט אייניגע נאכדריס פון דיר שטאדט, אז מיר זאלען שיקען א דעפוטאציע צום גובערנאטאר האבען זיי געזאגט, אז עס איז גענוג, איך אליין זאל געהן און זאל בעטען מען זאל אפלייגענען אלע לינעס וואס מען דערצייהלט זיך אן וועגען דובאסאר און האב עס מיט גרויס שוועריגקייטען געפועלט. איך האב מיט איהם גערעדט וועגען די אנדרהען, וואס עס הערט זיך, אז עס וועט זיין אין שטאדט, גאר פֿייערע האבען מיר נישט געלויבט, אז עס וועט געפֿיס זיין איין ערנסטע זאך דערפון. ער האט מיר צוגעזאגט, אז עס וועלען זיין מיליטער אין אלע גאסען, דאס אייגענע האט צוגעזאגט דערפאליציי-מייסטער און מיר האבען זיך נישט מער געשטראקען. איך האב לויט דעם וואוינט פון דער פאליציי, געלאזט אויסרופען אין אלע פֿיגורליכע שטעט, אז אין די דריי טעג "פאסטח" זאלען זיך די יודען נישט צוזאמען קומען עטליכע צוזאמען אין די גאסען און אז די יודישע וויינשענקען זאלען זיין געשלאסען.

— קירצליך וועט פון קייסערטום פארהען א יודישע דעפוטאציע נאך פעטערסבורג. מען האסט, אז די יודישע אויסגעקליבענע בעלי-הבית פון אנדערע שטעט וועלען אויך מיט זיין אין דער דאזיגער דעפוטאציע.

— דער קייסערליכער גובערנאטאר פֿאן-בראבאנען איז געפארהען קיין פעטערסבורג.

— דער ראפֿירער ה' עמינגער האט געקומען איין ערלייניש פון דעם גובערנאטאר צו פארהען אויף דער פראווינג און בעטען הילפֿען פאר די יודען פון קייסערטום.

— דער "אדעסקי גאנאטא" שרייבט: לויט ווי די צייטונגען מעלדע האט גראף ל. ג. סאלקסאיי געשאנקען פאר די קייסערליכע פאראויס-גליקטע יודען 15,000 רובל.

די יודישע פון דער רוסישער האנדעקס פֿירמא וו. מ. פֿטאש-ניקאווי אין אדעסא האבען געשאנקען פאר די פאראויס-גליקטע יודען אין קייסערטום 500 רובל.

— דער פעקסאנאל פון דער פֿירמא א.ו. לאנדעקסמאן אין אדעסא האבען זיך געשלאסען אראפ צוגעהטען א געוויסען פראצענט פון זייער געהאלט פאר די קייסערליכע יודען.

— דער מידאווי סידרא ה' פערענאווסקי אין אדעסא, ווען עס קומט פֿיי איהם פאר א משפט צווישען 2 יודען, לעבט ער זיי פאר, זיי זאל דורכקומען אזוי און זאלען שטענדיק א געוויסען סכום פאר די פאראויס-גליקטע יודען אין קייסערטום.

— דער חסידישער רבי ישיאורסאהן אין באבארוסק האט געלאזט אויסקלעבען קול קוראים אין אדעסא באבארוסקער שוהלען און פֿיגורליכע שטעט זאל שיקען הילף צום קייסערליכען קאמיטעט.

— "בל" עראל חברים אין פאריז האט געשיקט 10,000 פראנק פאר די פאראויס-גליקטע יודען אין קייסערטום.

— דער הילפס-פערזאן פון די רייזשע יידען האט געשלאסען צו שטיצען די פאראומגליקטע אין קישינא, און האט צוליב דעם געשיקט א בריוו צו די קישינאער יידישע פארשטענדער.

— דער מורשה פון דעם יעליסאוועטגראדער ציוניסטישען-ראיאן האט געשיקט א קול קורא צו אלע זיינע ציוניסטישע אגודות, מען זאל העלפען די קישינאער יידען.

— ביי דער אספה פון "עזרת יתומים" אין ווארשא, וואס איז גישט לאנג געווען, האט דער פרעזידענט ה' בערקמאן פארגעטראגען א פראיעקט, מען זאל פרענגען פון קישינא 10 יתומים און מען זאל זיי אין ווארשא אויפהארבעטען אויף דער חברה'ס קאסטען. דער פראיעקט איז גישט אנגענומען געווארען, ווייל העלפט זענען געווען געגען דעם פראיעקט.

— דער פערסאנאל פון ה' י.ש. פאראפאש קאנטאר אין אדעס האט געשלאסען, צו געבען א האלבען פראצענט פון זייער חודש געהאלט פאר די פאראומגליקטע יידען אין קישינא.

— אייניגע פעטערסבורגער ראמען זענען געפארען קיין קישינא, צו גרינדען דארטען א פרויט אויף דערנווייל פאר די יתומים פון קישינא.

— די רוסישע ליטעראטען אין פעטערסבורג האבען צווישען זיך צוזאמענגעקליבען 499,50 רובל פאר די פאראומגליקטע יידען אין קישינא. צוזאמען מיט דעם געלד האבען זיי געשיקט א טרייט בריוו, אונטער וועלכען עס זענען אונטערגעשריבען די בעוואוסטע ליטעראטען קאראלענגא, געמיראו - דאנטשענקא, מיחאלאווסקי, אפאלענסקי און נאך סיעל אנדערע.

-- לויט די צייטונגען שרייבען בלייבט דאס מיליטער אין קישינא דעם נאנצען וואסער.

— ווען דער קאמאנדירער פון מיליטער פון אדעסער אקרוג גראף מוסין-פושקין איז געוועזען אין קישינא האט ער אויפ-גענומען א יידישע דעפוטאציע. דער גראף האט אויך געזוכט די שפיטאלען אין קישינא.

די חברה "מבשרת ציון" אין פאריז האט געשלאסען ביי דער לעצטער אספה, צו העלפען די אומגליקליכע יידען אין קישינא. א חוץ די גרובות פון די חברים האט זי געשלאסען אפצורוקען א קול קורא און צוגעפאקליבען געלד ביי אלע פראנצויזישע יידען. שבת אחרי מות קדושים, האט מען אין פריילוקיז (פאלט. גוב.) גרויסער שוהל געמאכט חזקת נשמות די קישינאער הרוגים. דער רב ה' צידעלסאן און דער ראבינער לפידות האבען געהאלטען ווארעמע רעדעס.

א סך קישינאער יידען האבען געשלאסען צו עמיגרירען קיין אמעריקא, א קליינער טייל אויף קיין ארץ ישראל.

וואס רעדט מען וועגען פאנגראם?

אויסער די צייטונגען, וועגען וועלכע מיר האבען געבראכט אין פאריגען נומער, האבען זיך אנגערופען וועגען קישינאער פאנגראם נאך עטליכע רוסישע צייטונגען.

דא האט געשפיעלט די הויפט-ראלע, זאגט "רוי. ניו-דזשארקער"

דאס סיסטעמאטישע אנרייזען אויף יידען פול מיט שנאה צו זיי. אין דעם געשולדיגט מען די דארטיגע צייטונג "בעסארמאנעץ". וואס ווער? ווענדעט זיך דעם בעסערען טייל פון דער רוסישע פרעסע, זי זאל זיך ראנגלען מיט דער פרעסע, וועלכע פערשפרייט שנאה צו מענשען.

נאך שארפער איז ארויסגעטרעטען דער מאסקווער "קוריער" געגען די אנטיסעמיטישע פרעסע אין רוסלאנד.

פאר וואס, פאר ווען און וואס איז די אונזאכע פון דעם פאנגראם א. ד. ג. דאס אלעס וועט זיך שפעטער אויסווייזען.

וואס מענען אבער מיר, קריסטען, שוין איצט זאגען צו אונזער פארגעסערונג? — גאר נישט מיש גישט, ווייל אונזער שולד זעהט יעדער פאר אונזערע אויגען האבען זיך אפגעטאן שרעקליכע זאכען און אז מיר האבען דאס צוגענומען וויאזוי און אפגעוואשען די הענט איז דאס א פערברעכען.

וויסעל יאהרען אריינטען די דאזיגע מענשען, רייזען אן דעם המון געגען יידען, וויסעל הונדערטער טויזענטער מענשען האבען זיי פארדארבעט, פארגיסטעט מיט דער מיאסיער קרענק פון שנאה צו מענשען. מיט יעדען ווארט האבען זיי גענוקט די ווילדע פאזות, און דער סוף איז געווען — די רציחות אין קישינא, וואס דערמאנען אויף די אמאליגע סינסטערע יאהרען. מיר אלע האבען דאס געוואוסט און געשוויגען. מיר זעהען איצטער צו, וואס עס טוט זיך און שווייגען, שטעמען דארפן מיר זיך, ווארום ווייטער געהן, דאכט אינו, קאן מען שוין יא?!

די אנרייזער אבער זענען נאך גישט צופרידען. פאר זיי איז דאס וועג. דער "בעסארמאנעץ" האט שוין ווייטער אויסגעטראכט א מעשה וועגען א קריסטליך-קינד, וואס איז בלומ'ישט פערשוואונגען אין קישינא.

זאגאמא "רוקט שוין א מעשה, אז דער יידישער קהל האט גע'הרג'עט א מענשען. נו און "נאוואע וועמא..."

וועגען "נאוואע וועמא" איז כדאי א ביסל געוונדער צו רעדען.

די "נאוואע וועמא" האט גערוקט א גאנצע מאסע שטער-ליכע ארטיקלען, דורך וועלכע זי האט פארברייט די רציחות אין קישינא. די קארעספאנדענציעס פון דובאסאר האבען ווידער אויפ-געלעבט די אמאליגע "עלילת-דם". אין יעדעס ווארט שטעקט א שטעקליכע שנאה צו יידען, יעדע שורה איז פול מיט ליגען און רבילות. און מיט אמאל קומט דער פאנגראם — און "נאוואע וועמא" ווערד נאר אנשוויגען. וואס האט געשעט מעשה געטראכט די צייטונג? אפער האט זי זיך געפרייט, און אפער האט זי זיך אליין דערשטאקען פאר איהר אייגענעם גנחון? ענדליך האט זי אנגעהויבען רעדען נאך אמאל. אין דער נומער פון 19 אפריל איז שוין דא איין נאטיקעל פון קישינא, וואס מיינט איהר שרייבט מען דארט?

"יעדען טאג געפינט מען אין שטאדט דער'הרג'עטע — קריסטען. די אויפראטע וויל קיין געלד גישט געבען פאר די ארעסט יודעי וואס האבען געליטען פון פאנגראם, ווארום ביי יידען איז דא גענוג קאראבאקע-געלד. שולדיג זענען יידען, די יידען ווייזען אב אויף רחן בייכע און געשעצטע קריסטען, אז זיי האבען אנגערייזט דעם המיי"

צו מאכען א פאגראם, ווייל זיי ווילען פון זיי אויפמארגען זייערע הויזות.

אט אזוי רעדט "גאנצער וועלט" וועגען די אויפלייבונג פון אפגעראפערעטע יודען. וואס קאן מען צו דעם זאגען? עס ווילט זיך גאר נישט גלויבען, אז מען האט אזויגע ווערמער געלייגט, מען ווייסט נישט, איז דאס פראסט משוגעת אדער די צייטונג לאזט זיך אויס פון יודישע צרות?

גאר גענוג. מיר זענען אליין אין אלעם שולדיג... ווען מיר זעהען דאס אלעס צו, און שווייגען...

פעט. וועד. איז ווידער ארויס מיט איין ארטיקל, וואו זי פערשולדיגט די קייזערע צייטונג "פעסאראפעץ", אז זי האט יארהען לאנג אנגענייגט די שטילע קריסטען אויף יודען, וועלכע האבען פון תמיד אן געלעבט צווישען זיך אין גרעסטען שלום.

די אנטיסעמיטישע צייטונגען. ווי "גאנצער וועלט", "גאנצער וועלט", "פעסאראפעץ" און "סוועט", הערען אפילו איצטער אויף נישט אויף ארויסצווייזען, ביי יעדער קלענסטער אירונקע, זייער שטאנא צו יודען. די צייטונג "סוועט" למשל וויל אפילו פארבייטען יודען צו ווייזען אויף די פרישע קברים פון קייזערע בית הקברות.

די פעטערסבורגער יודען האבען זיך צוזאמענגעקליבען אין דער גרויסער שוהל מאכען הנקרות נשמות די געהרגעטע יודען אין קייזערע. און סוועט זאגט מלח דעם:

"יודען האבען באן אויפן קיין שום רעכט צו מאכען הנקרות נשמות, ביי יודען איז גאר קיין תפלות נישט דא פאר קיין מויערע. אט אזוי קענען זיי יודען און דאס יודישע לעבען און וויסען וואס יודען מענען און מארען נישט אפילו לויט די יודישע דינים און אזויגע מענטשען געבען פארשידענע עצות, ווי אזוי צו מאכען א סוף מיט דער יודישער פראגע.

פאליטישע ענינים.

(די לאגע אויף דעם באלקאן, אלבאניע און איטאליע דער ענגלישער קעניג אין פארוו, דער דייטשער קייזער אין רוים).

די זאגע אויף דעם באלקאן ווערד וואס אמאל געענטפערט וואס אמאל שוועקליכער. די לעצטע ידיעות, וואס דער טעלעגראף פרגענגט, פערזאנליכען זעהר. די מורדים פגענגען זיך נישט מעהר מיט פראסטע געוועהר ווי שווערדען און ביקסען, זיי פגענוצען זיך שוין מיט דינאמיט. אין פאריגען נומער האבען מיר געבראכט די ידיעות פון סאלאניקי, אז דארטען האט מען אונטערגעמינעט גאנצע גאסען, היינט קומען אן די אייגענע ידיעות פון קאנסטאנטינאפאל. אייניגע געזאנדעטע האבען פערקומען התראה-ברית, די פערעדע וואס וואהנען אין קאנסטאנטינאפאל גרייטען זיך צו צום אפרייזען, אין סאלאניקי שטעהט גרייט א דייטשע ישראליסצונעמען אלע דייטשע אונטערטאנען פון קאנסטאנטינאפאל באלד ווי די לאגע וועט דארטען שטרענגער ווערען. די טערקיי איז זעהר פערזאנליכע וועגען די דאזיגע אנדרוהען און קאן זיך קיין עצה נישט געבען. ווי לאנג די מורדים זענען געווען גאר מאקעדאנישער האט די טערקיי עס געהאלטען פאר גרינג; היינט, אז די אלפגענויער האבען אויף אנגעהויבען זיך צו פונ-טענען, איז די טערקיי זעהר אנגרוהיג. איינשטילען די אלפגענויער,

וועלכע קאן געוואהליך נישט אפגעהן אהן פלוט פארניסען, הייסט מאכען איין אפעראציע אין דעם אייגענעם גוף, זיך שניידען דאס אייגענע פלייש מיט א מעסער, דען דאס רוב אלבאניער זענען פון מאקעדאנישען גלויבען און זענען די בעסטע און טרייעסטע אינטער-טאנען פון סולטאן, די אלבאניער זענען גרויסע מלחמה און העלפען דעם סולטאן זעהר פיעל מיט זייער גבורה, ווען עס מאכט זיך גאר אמלחמה צווישען טערקיי און איין אנדער רעגירונג.

און נישט גאר טערקיי אליין איז פערזאנליכע וועגען די אלבאניער, גאר אויף איטאליע זאגט שטארק וועגען דעם. איטאליע האט שוין פון לאנג חשק צוצוגעהקען אלבאניע פאר זיך, דערמיט וועט זי האבען די אויפגעהאנגע אויף דעם אדריאטישען ים. דאס אבער געפעלט נישט עסטרייך, וועלכע האט אויך א שייכות צום אדריאטישען ים. עסטרייך מיינט, אז פאר איטאליע, איז גענוג וואס זי האט אנגלייכע רעכט אויף דעם אדריאטישען ים מיט עסטרייך און טערקיי, אבער נישט זי זאל האבען די אויפגעהאנגע. עסטרייך קאן אפילו נישט מסכים זיין אויף דעם פראיעקט, וואס דער איטאליענישער דיפלומאט סאן זשיר-לאמאנא האט פארגעלעגט, אז איטאליע מיט עסטרייך זאלען זיך צו טיילען מיט אלבאניע. עסטרייך וועט פאר מין פאל נישט צו לאזען, אז די פיעל געהרגע מיה, וואס די עסטרייכישע קולטור האט זיך פערמיהט אין אלבאניע, כדי דארט איינצופיהרען אייראפעאישע זיסען און וויסענשאפט, זאל נישט געהערען עסטרייך אליין. גאר זי זאל זיך עס מוזען טיילען מיט איטאליע. און מעהר ווי איינפיהרען אייראפעאישע קולטור און האבען פרייע האנדעל אין אלבאניע וויל עסטרייך נישט, עסטרייך קלערט אפילו נישט צו מאכען אלבאניע אסאך פאר איין עסטרייכישען פראווינץ. אויף דענסמאל נישט ווען די טערקיי וועט צעברעקעלט און צעטיילט ווערען און אלבאניע וועט ווערען אנגלייגע רעגירונג, אויף דענסמאל וועט עסטרייך פערטראכטען אלבאניע ווי זי פערטראכט און געהאנדעלט די איבריגע קליינע מלוכות אויף דעם באלקאן האלב-אינזל.

איטאליע האט, ווי מיר זעהען, נישט צו רעכענען, אז עסטרייך זאל איהר העלפען צוגעהקען אלבאניע, אדרבא עסטרייך וועט איהר גאד שטערען אין דעם ווי נויט זי וועט קענען און יעדען שריט וואס איטאליע פגענוגט מוז זי טון אויף איהר אייגענע אחריות און דעריבער איז איטאליע זעהר פערזאנליכע.

דערפאר אבער זאגט דער דייטשער קייזער וויל העלס און דער ענגלישער קעניג געדורכט זעהר וועגיג פאר דעם וואס עס קומט פאר אין טערקיי און זיי מאכען גאר לוסט-רייזעס. געדורכט דער ענגלישער קעניג האט אייניגע טעג פערבראכט אין פארוו, וואו ער האט גרויס פבור געהאט פון די פראנצויזען. דער עולם מיינט אפילו, אז דא ליגט עפס פעהאלטען אפאליטיק, אז דער ענגלישער קעניג וויל א ביסל שוואכער מאכען דאס גוטפרייגדשאפט, וואס האט זיך דאס לעצטע צייט געוויזען צווישען דייטשלאנד און פראנקרייך, ווייל פאר ענגלאנד לוינט בעסער, אז דייטשלאנד און פראנקרייך זאלען זיך האלטען פון דער ווייטענס; גאר נישט אלט וואס דער עולם מיינט איז אמת, די רייזע פון דעם ענגלישען קעניג איז פשוט א לוסט-רייזע. ווי עס מירען אלע אייראפאישע מלכים באלד ווי זיי שטיינען ארויף אויף דעם מ. אן. און ווען נישט די קראנקייט, וועלכע האט זיך ערשט

נאנצן אפגעברענט. ארום 200 יודישע פאמיליען זענען געבליבען אהן וואהנען און אהן ברויט, הילף איז גייטיג.

קארעספאנדענציעס.

קייטוב. אין שטאדט הערשט א מרה-שחורה, אויף אלע נאסען שטעהען רעדלעך יודען, וואו מע שמועסט וועגען דעם גרויסען אויפגליק, וואס האט יעדען איינגעגען געטראפען, און איינער דעם אנדערען פערענט, וואס וועט נויטער זיין? ביז דעם 17טען ד. מ. איז געווען פארמאכט, אלע געשעפטען, מע האט אלס מורא געהאט פאר גייט אויסרוקען, נאר איצט האט מען שוין געשענט און עס נעמט זיך קיינעם נאר גיט צו טון, א סך געשעפטען זענען נאך איצט אויף פארמאכט, וועלכע די רויבער האבען זיי אין גאנצען אויסגעליידעט, אז עס איז אין זיי נאר גיט געבליבען. אין קייטוב האט מען ביז איצט צוגעפונען זיין ערך פון 60.000 רובל און מע דענקט, אז עס וועט ווערען אריבער 100,000. דאס מייסטע געלד איז געווארען געוואפעלט פון דער העכערער און מיטלע קלאס מענשען, וועלכע האבען נאר אין גאנצען גיט געליטען פון פאגראם. יעדען טאג קומען אן גבבות פון אלע ערטער, וואו מע האט נאר דערהערט פון דעם אויפגליק, פון ווארשא שרייבט מען, אז מע האט שוין אין גוי-יארק אנגעהויבען נאמעלען געלד פאר קייטוב. דאס יודישע הארץ, יו געריהרט געווארען אפילו פון יענער זייט ים. — אין שטאדט ווערד אלע טאג געבארען גייט גיט שרייליכע זאכען, וואס פוסטע מענשען שראכטען אלע מאל אויס, און אונזערע איבערגעשראקענע יודען שרעקען זיך נאך סעהר. מע קאן זאגען, אז יעדער איינגעגער האט מורא פאר זיך אליין, עס וואלט זעהר גלייך געווען, מע זאל זיך וועגינער צוהערען צו די סאלשע שמועות און מע זאל זיך שוין גערוהיגען, וואלט דער האנדעל איבערגענייט זיך אנגעהויבען. דער גובערנאטאר לאזט צו יעדע חברה יודען, ווען מען קומט זיך קלאגען צו איהם וועגען די שמועות, וואס טראגען זיך ארום אין שטאדט. ער גערוהיגט זיי און זאגט צו, אז ער וועט אנווענדען אלע מיטלען איצט צו פארהיטען. אויף דער סאליציטיסטער האלט נעמען פאר די יודען. דעם 21טען ד. מ. ביי טאג איז אנגעקומען פון אדעס דער גענעראל-גובערנאטאר ה' מאסינ-פוישקין, ער האט געזוכט דעם דעם שפיטאל, אין וועלכען ער האט זיך פארזוימט. אפאר שעה און האט געטראכט די אלע פארוואונדעטע. ער האט זיי געזאגט, אז זיין הארץ טוט איהם וועה אויף דעם אויפגליק, וואס האט פאסירט. דער גענעראל-גובערנאטאר האט זיך זעהר אינטערעסירט מיט דעם אויפגליק וואס האט יעדען געטראפען אין קייטוב און האט אויף דעם וואגאל אפגעשטעלט איינגעלעגט יודען און זיי אויסגעפרעגט וועגען דער סרויניקער לאגע און גערוהיגט זיי. אייניגע האבען זיך געקלאגט און דאבוי געוויינט, וואס מע האט פון זיי געטראכט, און ער האט זיי געענטפערט, אז זיי האבען זיך גיט וואס צו שרעקען, זיי זאלען זיין רוהיג און זיכער פאר גייט אויסרוקען. דער ראבינער ה' עסינגער איז ארויס געפאהרען פון קייטוב, צו געזוכען אייניגע שטעט, וואו ער וועט ערקלערען דעם גרויסען אויפגליק, וואס האט געטראפען און וועט אויסגעשען גבבות. דערויף האט ער געקומען ערלויבניש פון

אין אפפאנג פריהלינג אין גאנצען אויסגעשטאנען ביי 1 ים ענגלישען קעניג, וואלט ער שוין פארינעם יאחר געמאכט די רייזע. מען רעדענט טאק, אז אויף קיין פעטערס בורג וועט אין גיכען דער ענגלישער קעניג טאקען אריינע. און אויף אין די רייזע וואס דער דייטשער קיינער האט געמאכט אין איטאליע קינט קיין שום סאליטישע זאכען נישט געהאלטען, דאס צאהלט ווילעלם אב מיט אנגענווייזט דעם איטאליענישען קעניג פאר דעם ווייזט, וואס ער וויקטאר עמנואל, האט איהם פארינעם יאחר געמאכט.

נייעס פון דער וואך.

I. וועלט נייעס.

— נישט לאנג זענען אין ווארשא אנגעקומען 8 חינוענישע סוחרים, וועלכע האבען מיט זיך מיט איין איבערגעזעצער און געוועזען די ווארשעווער סוחרים, פון ווארשא וועלען זיי פאהרען קיין לאדז און די אנדערע מאנופאקטור-שטעט אין פוילען, דארטען צו קויפן פארשידענע מאנופאקטור-סחורות.

— די זאכטישע קראפרינצעסין, וועלכע איז אנטלאפען פון איהר מאן דאט געבארען א טאכטער.

— איין אויסלענדישע פירמא האט באשטעלט אין מאסקווא 80,000 דערשאפענע קאראקעס, צו געפונען מיט זייערע פערערן ראמערדייט.

— אין פעטערסבורג איז צוריקגעקומען איינער אשטאבסקאפיטאן, שולושענקא וועלכער איז געפאנגען געווארען פון די ענגלענדער אין די לעצטע מלחמה צווישען די בורען און ענגלאנד, ער איז דריי יאחר פסכר געווען געפאנגען אין אינדאסטאן און מע האט איהם נישט געפרייט ווען אפילו עס איז שוין געווארען שלום, און נאר אראנק א געוויסע ענגלישע צייטונג, וואס האט זיך פאר שולושענקא אנגענומען און דער וויצעקעניג פון אינדאסטאן האט געהייסען, מען זאל איהם געפרייגן.

— אין בערלין האט זיך געקריגט א דאמע-בירא, וועלכער זאגט פאר די פרויען, וואס ריינען אליין אין דער נויטער וועלט אהן א בעגלייטונג פון א מאנסביל.

— אין עסטרייך האט מען געשטימט א קאנקורס אויף א שטעלע אין א שטראס-אנשטאלט, צום קאנקורס ווערען אויך פרויען אנגענומען.

— אין יאחר 1901 זענען אין ענגלאנד געווען 1286 ארבייטער-פער-איינען מיט 1,922,780 מיטגלידער, דערויטער 144 פרויען-ארבייטער פער-איינען מיט 120,078 מיטגלידער.

— מעהרע פרויען אין פאריז, וועלכע געהערען צו הער נאצי, אנאליטישער פארטיי, האבען צוריקגעשיקט די בילדעטע, וואס מען האט זיי צוגעשיקט צו קומען אין סטעאטער, וואו מען וועט פארשטעלען פארשידענע סטעאטער-שטיקע לכבוד דעם ענגלישען קעניג, וועלכער איז איצט אין פאריז.

II. יודישע נייעס.

רוסלאנד. דעם 17טן פארט שרייבט מען אויס אדעס: ביי אונז איז רוהיג, דער ססחר געהט ווי געוואהנליך. מיר האבען זיך אפילו שטארק געשטראקען, אז ביי אונז זאל נישט פאסירען דאס אייניגע וואס אין קייטוב, אבער אראנק אונזער סאליציטיסטער, וואס האט פעהרעט עס זאל קיין אומרוהען נישט זיין, איז מעהר ווי קיין שרעק נישט גע-וועזען.

— נישט לאנג האט דער ווארשעווער גענעראל-גובערנאטאר שטארטקאו געזוכט דעם יודישען שפיטאל און די היגענישע אויס-שטעלונג.

— דאס שטערטל פאהאסט זאנאראני (מינסק גוב.) איז אי

סער, אנאטאל לערנא באליאוו. ווי איהר זעהט, אלעס אין קליינעם. — קלענער די עולם ווי אויף די ציוניסטישע פארזאמלונגען, אבער די שטח נאר גיט גרעסער, — עס שפירט זיך עפס קעגט, ס'וועקט היים, ווי עס בעדארף זיין אויף א חברה פון צדקה!

דער פונדירעט, אדוואקאט ה' נאכריס לעווען, מאכט איין איבערבליק איבער די פעולות פון דער חברה. ה' לעווען איז א גרייזער סמפאטישער מאן, דער לעצטע פון די 5 גרינדער פון די חברה כ"ח, וואס ער לעבט נאך. ער איז איין איש נכבד און האט באקאנט א יודיש הארץ, און ווען אלעס וואלט זיך מין ווי ער וויל, וואלט בעסער געמאכט. ער רעדט לאנג, ער רעדט ערשט ווי די חברה איז געגרינדעט געווארען מיט 43 יאהר צוריק, מיט א ראשעלעטען צוועק: א פאליטישע און א מאראלישע. ביז דעם יאהר 1880 האט די חברה געשפילט א גרויסע ראלע און האט וויקליך פילע אויסגעטאן צו פארבעסערען די לאגע פון אונזערע ברידער אין מאראקא, רוסעניע און אין נאך אנדערע לענדער. זי האט פילע געוויקט אויף דעם בער-לינער מארקטאק, וועלכער, ווי בעקאנט, האט אויף פאפער יודען רעכט געגעבען אין רוסעניע, פולנאריע א. ו. ו.

צייט דער אנטיסעמיטישער בעוועגונג האט זי ליידער פאליטיש זעהר וועניג געקאנט אויסטון, דערפאר האט זי מאראליש מעהר גע-וויקט. זי האט אין 1869 די ערשטע יודישע גרופע פון 475 פערזאנען נאך אמעריקא געשיקט, זי האט 1880 יאהר מיטגעהאלטען די גרויסע עמיגראציע און מיט דעם האט זי א דרך די עמיגראנטען אין אמעריקא געוויזען. אלץ א טייל פון די עמיגראנטען, בעלעבט פון א יודישען געפיהל, זענען גאט ארץ ישראל געמאכט, קאלאניען צו גרינדען, האט זי פריהער די חברה אליין און נאכדעם מיט דער הילף פון דעם פאראן ראטהשילד געשטיצט און אויסגעהאלטען און היינט האט פון מיר יודישע קאלאניסטען אין דעם לאנד "פון די גרויסע פאר-גאנגעניס" און פון פילע האפנונגען לעתיד לבא. עס איז אויף צו בעסערען, אז די חברה האט נאך דארט פריהער די ערשטע יודישע אקערבוי-שולע געגרינדעט, געמליך "מקוה ישראל". די חברה האט אויך דורך דעם פאראן הירש אין ארגענטינא געארבייט. און איבערהויפט האט זי אין די ווילדעסע לענדער אין אזיע און אין אפריקא שולען געגרינדעט, בילדונג און מקאכות פארברייטערט. ה' לעווען דערמאנט, אז אין רוסלאנד האט די חברה פילע גיט געקאנט מין, ווייל די רויסישע יודען זענען באקאנט א קולטור-פאלק, זיי האבען א ליטע-ראטור, געלעהרשט, בילדונג און בעלי-מלאכות צופילע. די לעצטע צייט קריטיקט מען פילע די חברה, אין אסטען געמען מיר אז אלע גליי-כע עצות; דאנען קענען מיר גיט צוהערען צו אונפראקטישע חלומות... אונזער פכלית איז צו ארבייטען פאר יודישקייט און מעגליכקייט און מיר פארדערען אויף אלע יודען מיט אונז צוזאמען פראקטיש צו ארבייטען...

נאכדעם האט דער סעקרעטער ה' יעקב ביגאר פארגעלעזען דעם בעריכט פון 1896 ביז היינטיגען יאהר. ער רעדט ערשט, אז די חברה האט 118 בילדונגס שולען מיט 30,000 שילער און שילערענע, אויסער 64 פראפעסיאנאל שולען, 2 אקערבוי-שולען, איין לעהרער-אינסטיטוט איז פאריז און איין ראבינער שולע אין קאנסטאנטינאפאל. און רוסעניע, מיר די חברה זעהר פילע יודען געשטיצט. אין אלע

קליינע נובעראטאר. — איך בין געווען אין יודישען שפיטאל, בין איך קום א לעבעדיגער פון דארט ארויס פאר גרויס יסורים צו זעהען די שרעקליכע לאגע פון די געראנטעטע, אונטער וועלכע עס איז דא איינער זעלצער, וואס זיין פאטער וואלט זעלצער האט מען גע-הרגעט און דער אומגליקליכער ליגט און שרייט, גיט מיט קיין מעגליכען קול, מע האט איהם דעם קאפ שטארק צעקלאפט, אז מע האט איהם די געהירען אין קאפ צערווירט. די דאקטוירים זאגען, אז זיין לעבען איז אין גרויס געפארהר און אפילו ער וועט שוין בלייבען לעבען איז נישט פרא, אז אונזער זאל זיך מוסשען אויף דער וועלט. נאך האב איך געזעהען איינעם א מעגליכען פון מיטלע יאהרען ליגט און שרייט, צוהערענדיג זיך האב איך געהערט ווי ער שרייט: וואס מיר מיין לעבען? בעסער וואלטען זיי מיר געווען געהרגעט! נאך פארשענדיג וואס איהם איז האב איך זיך דער-וואקסט. אז ער איז פריהער געווען א בלינדער אויף איין האבען איהם די מערדער געטראפען און געהרגעט, אז ער האט איין אויג האט מען איהם דאס צווייטע אויף אויסגעשטאכען. א פרייליין פון א יאהר 17 אדער 18 שרייט גיט אויסהערענדיג און בעט אויף זיך דעם מוים. איהר האט מען די הענט מיט די סיס אויסגעדרעהט און צעבראכען. מעהר צו זעהען האב איך גיט געקאנט פארנעמען און בין פון שפיטאל א מויטער מענטש אנטלאפען. — מע האט שוין אנגע-הויבען צו משפטיגען די פאראמשישטיקעס, נאר די, וואס מע האט ביי זיי געפונען נאכען און האבען זיי זעלבסט גיט אפגעגעבען צו דער פאליציי לויט דעם אויפרוף פון דעם פאליציימייסטער. אייניקע האט מען געמשפט פון 2 ביז 3 חדשים אפמארג און אייניקע האט מען געשטראפט ביז 6 חדשים אפמארג. די גרעסטע פארברעכער, ווי רוצחים און ד. ג. וועט מען משפטען אין "אקרוזשנא סור".

אברהם ניסענבויס.

בריות פון פאריז.

נאך א הפסקה פון גיט מעהר ווי 23 יאהר האבען די חברי הועד פון דער חברה כל ישראל חברים אין פאריז געשלאפען איין אספה פללית צו פערופען. ווי בעקאנט האט מען די לעצטע יאהרען זעהר פיל איבער די חברה גערעדט. די ציוניסטען האבען זיך איבער-הויפט געקלאגט, וואס די יודישע חברה, וועלכע פרעשטענדרט צו פאר-אייניגען חברים כל ישראל, איז פיל מעהר א סראנציוזישע, איין אליאנץ וואס קומעט זיך וועניג איבער יודישקייט, יודישע שפראכע און יודישע נאציאנאלע פראגען — און אלע האבען גערעכענט, אז אס דא אויף דער אספה פללית וועט מען געפינען א געלעגענהייט זיך אויס-צושטענען און דערמאנען די חברה, אז יודען האבען איצטער אנדערע אינטערעסען און צוועקען אלץ מיט 23 יאהר צוריק — און מיט דער ערווארטונג בין איך געקומען אויף דער אספה א גיי ווארט צו הערען...

דער זאל איז א גאנץ שענער. ליידער זענען דארט געווען אפער 300 פערזאנען, פון זיי די העלפט תלמידים פון לעהרער-אינסטיטוט און גלאס איין עולם, — און דערפון פארגעסט גיט, אז די חברה האט איבער 30,000 חברים! — עס זענען געקומען אויף דעלעגאטען פון אג-דערע לענדער, אין גאנצען פיגור, און אויף איין קריסטליכער געלעהר-

שׂווייגען האט זיך נישט געפונען איינער פון די חברים, וואס זאל, אויב
נישט קריטיקירען, וועניגסטענס אויסמעקן זאם מאכען אויף די שניידים,
וואס זענען ביים יודישען פאלק זייט דער צייט פארנעקומען און וואס
שטעלען פאר אונזערע בלל-פארזארגער אנדערע פארדערונגען און
אנדערע ענינים... נאך מער וואונדער איז אבער, אז פון די אלע
ציוניסטען וואס שרייען געגען דער חברה, האט זיך קיינער נישט געפונען
זיך אנצורופען מיט א ווארט, און די געלעגענהייט אויס נוצען צו זייער
צוועק. — עס ווייזט אויס, אז דערנויילע שרייט מען נאר אונטער דעם
אוינען און דערפאר הערט מען טאקי נישט. מען האט אפילו פון די
העברעאישע שפראכע אין די שולען נישט גערעדט... און נישט דער-
מאנט! און עס איז דא דאס פיעל צום שלעכטען, אין די לעצטע צייט
וועגט צום בעסטען צו רעדען! די פארזאמלונג איז אפגעגאנגען עכט
פארמאליש און אינגרענאטען, און ווארעמקייט!

אײן נאך האט מען געווינקט מיט דעם ישרײען: די ראשי חֲבֵרָה האבען מבטיח געווען פון יעצט אן אפט אספות צוזאמענרוסען; דאס צווייטע מאד וועט מען אפֿשר מיט האבען געוויסע פראגען צו בע-
ריהרען! יעדענפאלס איז קיין ספק ניט, אז דאס אייז ברעכט זיך, אונ-
ז אז די חברה פֿל ישראל חברים מוז זיך צום פאלק געהענטער צו טרע-
טען אים ווירקליך א חברה פֿל ישראל ווערען!

ד״ר פֿרד.

דָּעַר אֶמְנָלִיק.

שרעקליך איז אין אוינער גהעמט
 פון דעם חשד, וואס געפאלען
 איז אויף אוינערע מיידע אויגען
 און פארשטעמט די וועגן-שטראהלען.
 און די הייסע וועגן-שטראלען
 ברענגען אלעס פריהלינגס-גריסען.
 נאר אין גהעמט הערשט פערצווייפונג
 און די אויגען שטערען גיסען.
 רויטע אויגען, היינעריג שרייען,
 בלוט פארקיהלמט, הייסע שטערען, —
 וואס איהר ווילט ביי אויגן אין גהעמט
 קאן מען איצטער נעהן אונ הערען.
 יינדיגט עמיץ אין דער דונקעל,
 גיט דאס גהעמט דאן א קורצן
 פון די מאמעס, פון די קינדער:
 ווער פערוואונדעט, ווער געשטארבען.
 קוקט דאך — אויב איהר קענט דאס צונועהן, —
 אויף די קערפערס די צעווייטע:
 זעהט אן מנות, זעהט יתומים,
 ליבע טאטעס — אלע טויטע.
 און דאס גהעמט גיט דעם קורצן
 אונ דער קורצן ווערד פארשריבען
 אויף די בלעטער פון געשיקטע,
 וועלכע ווערען גיט פארריבען.
 און די קומענדיגע דורות
 וועלען לענען מיט א ציטער
 דיעזע בלעטער, וועלכע בלייבען
 אייביג שרעקליך, אייביג ביטער.

אָרענטאלישע לענדער האט זי מלאכות און בילדונג פארברייטערט
 בױשען די האלב פארווילדעטע יודען, און האט זייער פאליטישע
 און סאראלישע לאגע פארפֿעסערט. אין סאראקא און אין פֿרס זענען
 איהרע לערער זיך מקריב, פֿרי די פארקאנטע יודען צו ראטעווען. אין
 ארץ ישראל האבען איהרע שולען געבראקט בילדונג אינרעם פאנאמיאן גע-
 בראכען, אין מזרח האבען זיי יודישע קינדער פון די הענט פון די סא-
 מילישע קאנגרעגאציעס געראטעוועט... יעצט האט די חברה אויף אין
 אלןשיר שולען געגרינדעט, ווייל די יודען אין רעס לאנד האבען איבער
 צופיעל פרייהייט יודישקייט און העברעאיש פארנעמען, און זענען
 דארום סאראליש פארדארבען געווארען. די חברה האט אומגליקליכע
 יודען ביי יעדער געלענעגהייט געשטיצט.

פארינק וואך נאך האט זי טעלעגראפיש 10,000 פראנק קיין קייסינג נעשיקט אלץ ערשטע ראטע. זי האט אויסערדעם א קאמיטעט, וועלכער שטיצט יידישע אויסנאכען אין אלע שפראכען און און א הברל פון די רעות פון די מחברים.

ה' ב'גאָר ערקלערט, אז די אלע קריטיקען איז טענות האָבען קיין יסור. דער בעסטער בעווייז, אז די חברה איז נוצליך איבעראל בעשטעהט אין דעם וואס די יודישע קהלות פון אריענט שטיצען מיט זייערע מיטלען די שולען פון דער חברה מיט אַסומע פון 600,000 פראַנק. דער קאסירער לייגעט דעם חשבון פון דעם יאָהר 1902. די חברה האט כס"ה געהאט הוצאות 1,365,000 פראַנק. פון זיי האט די חברה יק"א דעם דעפיציט פון 265,000 פראַנק געקענט; ער קלאַנט זיב אז די מיטלען זענען צו ווינציג.

דער עהרע־פּרעזידענט הרב הכולל ר' צדוק פֿון בענקריסט די
געסט פֿון אויסלאנד, דאס איז נאָך צוויי מינונג דער בעקסטער בעווייז. אז די
הברה איז ווירקליך צוויי אלגעמיינע — פֿל ישראל חברים ו. מאקי צו
אשנאקער בעווייז, איבערהויפט אז מען דערמאנט זיך אין די הונג-
דערשער דעלעגאטען און מדינענטער געסט אויף די ציוניסטישע קאנג-
גרעסען... ווייטער דערצעהלט דער רב הכולל, אז די הברה האט זיך גיט
פאר וואס „על חטא“ צו „שלאגנען“ זי ארבייט פיעל אונג געמיי
און דער עיקר אהן רעש... זי פאנשפרייט בילדונג, יודישקייט, מלאכות,
און אויף פראנצויזישע שפראך... זי שפרייט גענען דעם אנטיסעמיטן
און זי ארבייט פאר יודישע וויסענשאפט, און אלעס מיט שכל מיט
וויסען און ווירקליכע שטיצע למכות כלל ישראל און מענשליכקייט...
דער עסקן ח. מ. פֿון בערלין ערקלערט, אז ער איז איבער-
צייגט, אז די הברה ערפילט באמת איהרע 2 ציעלען: זי ארבייטעט
פראנטראפיש און פארטעהרט אהרות ביי יידען, ער פראטעסטירט וואס
מען מאכט בלפולים, אז די הברה איז מער פראנצויזיש אלץ יודיש,
אבער אהן בעווייז...!

דער רב הפולל ס'טאנשאן פון קאפענהאגן און דער בעקאך-
טער ראבינער ד"ר סאלווענדי בעריסען אויף די אספה רבה.

מען מאכט אַוואַציגס דעם פראנצויזישען געלערדטען אַנאַטאָל לערואַ באַליא. מען פיהלט, אַז פיעל פון דעם וואס מען האט דא גערעדט האט מען נאר צוליב דעם איינציגען גיט יודען — אַמט א יודענסריינד — גערעדט, מען פיהלט נאך מער, אַז מען האט גיעל גיט גערעדט ווייל א פראנצויז איז דא געווען...

עם איז א וואונדער, אז נאך צעהנדליגער יאָהר, אין שטיל-

און די קומענדיגע דורות
וועלען דאן מיט שרעק דערהערען:
ווער עס האט פאר ווי געליטען
און גענוען פאר ווי א שטערן.
ווער עס האט ווי ליכט געגעבען
און אליין געברענגט ווי ריכטער, —
וועלען ווי פארשטיינערט ווערען
מיט פארטרויערעטע געזיכטער.
און ווי וועלען פיעלע יאדערען
געהן דערמאנען דינע פרויען,
דינע מענער, און מיט טרערען
וועלען ווי די ערד באטוינען.
פון די טרערען וועלען וואקסען
דערנער — גופט און בלוט — די צוויינען,
וועלען ווי פאר גאט דאן רעדען,
אונזערע צרות ניט פארשווייגען.

טרייסטען וויכט איהר אונז אין לידען,
וויילט בעצאהלען אונזער קרבן? —
א. צי קאן וואס טרייסטונג געבען,
ווען דער טאטע איז געשטארבען!
טרייסטען וויילט איהר דינע מאמען,
וועלכע האט א קינד פארלארען, —
א. צי קאן דאס איהר וואס געבען,
אויסער שמערצען, אויסער צארען!
אונזער אומגלויב איז א גיהנום.
אונזער פאק — עס איז דער זינדער,
און דער גיהנום שלינגט אונז שלינגט אלץ
אי די טאטעס אי די קינדער,
קענט אויפלעבען איהר די טויטע, —
טרייסט אונז דאן און טרערען-גיסען;
נאר פון איינער פאלשע טרערען
ווערד דאס הארץ צעפלאצט, צעריסען!...
וויילט איהר אונז מיט עטוואס טרייסטען,
נאכט איהר דאן אנטשוויגען ווערען:
איינער טרייסטונג קלינגט מיט קללות,
מיט געקעמער איבער טרערען!
וויילט איהר מאכען עטוואס גרינגער
אונזערע שווערע, שווערע וואונדערן, —
ניט פארשוועקט דאן אונזער טרויער;
ווערד פארשוואונדען, ווערד פארשוואונדען!...

משה טייטש

א פארנעמען יידיש שטיק לאנד.

ווי מען העקט איז דיר הערצל גענוען אין קאירא, די הויפט-
שטאדט פון מצרים, כדי צו בעקומען א שטיק לאנד, וועלכעס געהער
צו פאלעסטינא, אבער עס איז אונטער דעם שוץ פון מצרים.
עס האנדעלט זיך וועגען דעם שטיק לאנד על אריש (נחל-
מצרים), וועלכעס ליגט דרומית-מערבית פון פאלעסטינא. דאס דאזיגע
שטיק לאנד איז גרויס איין עכץ פון 1000 קילאמעטער (ארום 900
וואקס) און האט 5000 איינוואהנער, דערפון וואהנען 3546 אין דער
שטאדט על אריש.

דאס שטיק לאנד, ווען מען זאל עס גוט בעארבייטען, קאן גע-
בען פרויט 10000 מענטשען. דען דארט וואקסט זעהר גוט סאי תבואות
סאי פרוכטען. צו דעם דאזיגען שטיק לאנד געהערט דאס גערשטען-
לאנד פון נאא". פיינען און טייטעלבויער לאזען זיך דארטען גוט
פלאנצען. א חוץ דעם איז זעהר וויכטיג וואס די באהן, אלעקסאנד-
ריע-איסקאנדערוואלעפא, וועלכע אז מען וועט איהר אויסבויען וועט
זי פאראייניגען די אנאטאלישע באהן מיט דער גרויסער באהן קאירא
זינדאפריקא, מוז דורך על ראשיד דורקגעהן. מען קאן זיך לייכט
פארשטעלען, וואס פאר א גרויסען ווערט דאס האט.

מען דארף דעריבער שטארק צופרידען זיין, וואס דער צייג-
טישער אקציאנס-קאמיטעט האט זיך צו דעם שטיק לאנד גענומען.
אמת, על אריש קאן אין דער ערשטער צייט נאר א קליינע צאהל
אויסוואנדערער אויסנעמען; מיט דער צייט אבער קאן עס זעהר וויכטיג
זיין.

אויף צו בעקומען דעם שטארקער אין פאלעסטינא איז זעהר
וויכטיג, אז די ארומיגע לענדער פון פאלעסטינא זאלען געהערען צו
יידען, ווייל דענסטמאל וועט עס פיער לייכטער זיין, סאי ווי סאי
קענען מיר מיט פאלעסטינא אליין גיט זיך בענגיגען, דען ווי איז
גיט גענוג גרויס אריינצוגעהען איין אונגעהייער גרויסע צאהל יידען.
פאר וואס זאל מען גיט טאקי פריהער אנהייבען פון די אר-
טיגע לענדער, און בענעצען דארט א גרויסע צאהל יידען, און גיט
ווארשען ביז דער גלות, וואס ווערד אלץ גרעסער און גרעסער וועט
אויף לעגען שוועריגקייטען אויף דעם וועג.

אויסצופארשען דאס לאנד, ווי ווייט עס טויט פאר קאקא, א-
ציע, איז מיט אייניגע חדשים צוריק געשיקט געווארען אין י. ר.
פראווינץ על-אריש א גאנצע עקספעדיציע, אין וועלכער עס האבען
אנטייל גענומען א מיטגליד פון דעם ווענער אקציאנס-קאמיטעט, ד"ר
יפה, דער בעוואוסטער פאלקאנוניק נאלדסמיט און אייניגע ספעציאל-
ליסטען. זיי זענען בעסט צוויי חדשים ארומגעפארען אין דער מדינה
און גרינדליך אלץ אונטערזוכט. די פריהערדיגע ידיעות ווענען דער
פראווינץ על-אריש, וואס האבען געגעבען אייניגע ענגלישע ריזענדער,
זענען גענוען זעהר גוטע. די הויפטפראגע איז געווען, אויב עס געהט
גענוג רענען אין דער מדינה, עס זאל קלעקען פאר די תבואות און
בוימער, און מען זאל ניט דארפען אליין בעוועסערען דורך די גייעסטע
ערפינדונגען. ווי עס איז בעקאנט, האט פאלעסטינא אויסעטום גאנץ
גענוג רענען, מצרים פארקערט האט גאר קיין רענען ניט. די פראווינץ
וואדי-על-אריש, ווי די ענגלענדער שרייבען, איז גלייך מער צו פאלעס-
טינא. דא וואקסען פאלמען און טייטעלבויער און ברויכען גאר קיין
בעגיסונגען ניט. אין דעם לאנד געפינען זיך אויף פיעל ברוימער און
חורבות, וואס ווייזען, אז דאס לאנד איז פארצייטען געווען בעוואהנט.
די תשובה, וואס די עקספעדיציע האט געבראכט, איז נאך גיט
אויף ריכטיגער בעקאנט, אבער ווי עס ווייזט אויס, זענען די רעזול-
טאטען גאנץ גוט. דען ד"ר הערצל איז אליין אויף אונזעקגעפארען
קיין מצרים, כדי צו אונטערהאנדלען מיט דער ענגליש-געשטישער
רעגירונג. ווי עס הערט זיך רעכענט מען אבצוקויפען דעם דאזיגען
גאנצען טייל ארץ-ישראל מיט די סומען פון גאציאנאלפאנד.

ערקלערט די בעדייטונג פון יעדען ליד און זיין מחבר. א גרויסער יושר וואלט געווען די זעלבע חברה זאל אויף אבדורקען און אנט ביכל אויף יודיש. אין אונזער ארומער ליטעראטור וואלט אזא ביכל נאך צוויי געקומען.

(2) פון דער "ביבליאטעק פאר קאלאניסטען און געזונטער" איז אפגעדרוקט דאס דריטע ביכל איבער "טרוסקאווקעס". דאס ביכל איז אנגעשריבען לייכט מיט פיעל געראטענע בילדער, שען געדרוקט אויף גוט פאפיר. פיעל רוסישע ווערטער האט מען לייכט געקאנט פארבייטען אויף יודישע און די איבערגעזעצטע דארפן דערפון גע- דענקען ביי די ווייטערע אויסגאבען.

(3) נבל עשרים, שירי ציון מאת משוררים שונים. אז ציוניסטען ווילען זינגען איז געווען קיין עולה גיט, אז זיי נעמען צוזאמען פארשידענע לידער און געבען עס ארויס אין א בע- זונדער ביכל (געוואהנליך אויפ זיי פרגעבן גאר אן איין ערלויבניס ביי די מחברים), איז אויף קיין גרויסע זינד גיט, איין עולה איז גאר נאם זיי האבען א טעות און אויף א ליד "דער הונגער" שטעהט אונטערנעשריבען דער מחבר "גארדאן". דעמאלט ווען מיט צוויי יאהר צוריק האט שוין דאס זעלבע ליד וואקס אין וואקס אפגעדרוקט ה' מ. קאפלאן אין זיין ביכל "א סידיל", געדרוקט אין בערדישעוו תרס"ב.

(4) וואהין געהען מיר? פון א. יצחקי. ה' יצחקי איז זעהר צופרידען מיט זיך און מיט דער וועלט, ער האט א ברייט הארץ פול מיט האפנונג און ווייזט אויס מיט ציסערן. אז די ציוויליזאציע שלאפט גיט, דער פראנקעס (דער אלגעמיינער און אפילו דער פערלאג "פראנקעס" וואס דרוקט דאס ביכל) געהט נאם אקאל ווייטער און מיר קאנען האפען, אז גאר אין גיכען וועט זיין זעהר גוט, ווען די צייט זאלען גיט קומען מיט זייערע שאלות און אנהויבען פארברייטן א קאפ מיט זייערע ראיות, אז טאמער איז גארדא פארקערט, טאמער שפיערט מען היינט די צרות פיעל מעסער און מיר געהען דוקא גיט אין קיין גוטע וועגען. גאר וועגען דעם זיך דורכצושמועסען איז דא וועגני ארץ. גאר ווי די מעשה איז מוזען מיר בעמערקען, אז דער פערלאג "פראנקעס" דרוקט שען זיינע אויסגאבען און זוכט ווי ווייט מעגליך צו געבען א ניצליכען אינהאלט פאר זיינע לעזער.

מ"ה. אין פאריז גען נומער ביים אויפרוף פון קיינזשעל קאמיטעט איז גיט ארוין די אדרעסע, אויף וועלכע מען דארף שיקען הילף פאר די פאראומ- גליקטע יודען אין קיינזשעל.

Торовый домъ Перельмутерь и Нлигманъ, Кишиневъ. אין פאריז גען נומער אין דעם אויפרוף פון ה' אושיסקען איז געדרוקט "יודישע צרות" און עס דארף זיין "דער בלות".

רעדאקטאר: מ. ספעקטאר. פערלאג "פאלקסבילדונג".

א בריף אין רעדאקציע.

אן די רעדאקציע פון דער "יודישער פאלקס-צייטונג".

אין אייער געהערטע צייטונג געפינט זיך א קארעספאנדענציע. אין וועקע מען איז מודיע פון א שווייצארישען ציוניסטען טאג אין ברישל, וועלכער איז געווען דעם 21 דעצעמבער 1902. אין דער דאזי- גער קארעספאנדענציע בעקלאנט מען זיך אויף דעם יודישען סטודענטען פערצייט "קדימה" אין בערן. ה' פערנאנד ברוינשווייג בעשולדיגט דעם פרעזידענט פון דער חברה, אז ער האט בעהאלטען פאר זיך געלד פון דעם גאציאנאל-פאנד. דער שווייצער ציוניסטען טאג האט צוליב דעם געזעצט א קאמיסיען, וועלכע בעשטעהט פון די ה"ה אדוואקאט דיר פארבשטיין, דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער גרופע אין ציריך, אינגושינער ל. פאלק, דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער פאראיי- גיגונג פארען, דיר ל. ווייל, דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער פאראייניגונג באזעל, קאנד. פהיל. ל. פאש און קאנד. יור. פ. ארגשטיין, חברים פון דער ציוניסטישער פאראייניגונג אין באזעל. די דאזיגע קאמיסיען האט געמאכט איין אונטערזוך וועגען די אויבערדערמאנטע אנקלאגע. מען האט פארגענומען עדות און האט דעם 15 פעברואר 1903 ארויסגעלאזט קלאר און דייטליך, אז די בעשולדיגונג געגען דעם פרעזידענט פון דער חברה קדימה איז א פאלשע און האט אויף צוגעשטעלט, אז דער אנקלאגער פערנאנד ברוינשווייג מוז לייזען אלע קאסעס וואס די דאזיגע אונטערזוכונג האט געקאסט. מיר זענען אייך, לויט דעם וואונש פון דער חברה קדימה, מודיע דעם דאזיגען פסק און בעסטען אייך איהר זאלט אונזער בריף אהן א שום שניי אב- דרוקען.

ציריך-באדען דען 18טען מערץ 1903.

פרעזידענט פון דער קאמיסיען דיר פארבשטיין. מיטגליד פון דער קאמיסיען ל. פאלק.

ליטעראטור און הונקט

— פון דעם ערשטען מאי געהט אין בוקארעשט די הויפט-שטאדט פון רומעניע, ארויס א העברעאיש וואכענפלאט "הקדש" רעדאקטירט דורך לוי סגל, וועלכער האט ארויסגעגעבן די צייטונגען "האור", דער קאפאט" און איז דער הויפט רעדאקטער פון "היועץ". דער צוועק פון פלאט איז צו דערעוועקען ליבע צום יודישען פאלק און זיין גאציאנאל שפראך און צו פארשפרייטען וויסענשאפט ביי אונזערע ברידער. — אין ניו-יארק האט אנגעהויבען ארויסצוגעהן ארביטשער מאנאט ווערנאל מיט דעם נאמען "בית וער לחכמינו". דער רעדאקטאר פון דעם ווערנאל איז דער רב בער אברהם אבאווויטש.

נייע בוכער.

Сборникъ стихотворений на еврейскіе мотивы (1) די חברה צו פארשפרייטען בילדונג צווישען יודען אין רוסלאנד האט ארויסגעגעבען גיט לאנג א קליין ביכל סא-שירענע לידער אויף יודישע קאמיווען בעארבייט דורך די בעסטע רוסישע שרייבער די שענע ליעדער פון בייקאן, היינע און פיעל אנדערע קריסטליכע און יודישע דיכטער, צייגנען זיך אויס מיט זייער רייכען אינהאלט און שענע פארם. צום סוף ביכל ווערד איך אין קורצען

"אראנא-גורסקי. ווארשא. לעשנא 4 1903"
 דאס איינציגסטע מיטעל צום אויסראטען נאנגיאטקעס (הינער-
 אויגען) בראדאווקעס און פערדארמעטע הויט צור פרייז 30 קאפ'
 און 0 קאפ' פארדערן איבעראל. 25-16 (129)

(58)

(25—)

ସୁତରାପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ

כל שלשת החלקים (לחומר) מכונים יחד בבר
הדר 210. פא' 20 ק'.
נמצא להסביר גם בספריו : ספ' א' ב' ה'
כ"א 15 א' ק'; ספ' ג' ד' ו' ז' ח' ט' י' כ"א 20 ק'.

17] גן הילדים. כריסטומתיה עברית
עם תרגום המלים ברומית ואשכנזית
(באותיות עבריות, עם ציורים).

פורטה למו"ס ואגדות ציוניות הנחה הגנה.
Високоз Лешичунъ" Високоз

10—10